A°. 1808. N°. 177.

KONINKLIJKE COURANT.

Donderdag den 21 Julij.

NB. Bij de Courant van heden wordt alömme een DUBBELD BIJVOEGSEL *gratis* uitgegeven.

HOLLAND.

Het Loo 18 Julij 1808.

Op den 7den dezer, zijn door Zijne Excellentie den Minister van Financiën, tot het afleggen van den Eed, aan Zijne Majesteit voorgesteld de navolgende personen, als:

F. H. Noël Simons, Chef van het Generaal-Secretariaat van het Ministerie van Financiën.

G. Fr. van 't Wout, Chef van de Centrale Liquidatie en Ordonnancering.

A. Schuilenburg, Chef der tweede Divisie.

C. van Breugel, Président van de Hoofd-Commissie tot de Zaken der Verponding.

G. J. Le Fevre de Montigny, Lid van voornoemde Hoofd-Commissie.

G. van Olivier, Lid van voornoemde Hoofd-Commissie.

J. G. de Mey van Streefkerk, Secretaris-Generaal van voornoemde Hoofd-Commissie.

J. Rochussen, Chef der eerste Divisie van het Ministerie van Financiën, en tevens Lid van den Raad ter Judicature over de Middelen te Water en Lande.

C. Webbers, Chef der derde Divisie en Lid van gemelden Raad.

J. A. Clignet, Chef van de Comptabiliteit der Middelen te Lande, en Lid van gemelden Raad.

J. Baron Ghybsn, Chef der vierde Divisie, en Lid van gemelden Raad.

R. W. Tadema, Président van den Raad ter Judicature over de Middelen te Water en te Lande.

S. J. Verniers van der Loeff, Lid van gemelden Raad; en

P. Ph. J. Quint Ondaatje, Griffier van gemelden Raad.

Cortgeen den 14 Julij.

Met hartelijk genoegen en dankbaarheid melden wij, dat het Gemeente-Bestuur, door den Hoog Edelen Heer Land-Drost van Zieleman, van wegens de Lege der vereenigde Broeders, te Utrecht, heeft ontfangen, eenen nationalen intrest coupon van *f* 30:0:0 mitsgaders ook nog van eenen onbekenden Menschenvriend binnenstede stad Embden, een Frederic d'or ter waarde van *f* 20:0:0, ten behoeve tot onderstand van onze, door den bekende vloed behoeftige bevolden, ingezetenen. Dat dit voorbeeld door meer menschenvrienden moge worden gevolgd, en eindelijk zij het genoegen mogen hebben ons te hebben bijgebragt, om een aantal verarmde huisgezinnen, in hunnen kommervollen toestand, eenigzints te verligten.

FRANKRYK.

Paris den 15 Julij.

Zie hier een uittrekfel uit de londensche berigten tot den 24 Junij, door onze nieuwsbladen medegedeeld worden:

Van Manchester schrijft men, in dato den 21sten Junij, dat naar aanleiding der volmaaktste rust, welke aldaar de gansche week te voren geheerscht had, men hoopte, dat nu alles bevredigd zou zijn, dan dat men zich daarin had bedrogen, vermits er den 20sten wederom zamenschoolingen van oproerigen bij St. Georgenfields plaats hadden, die allen, welke zich aan het werk wilden begeven wederhielden, en hen noodzaakten naar hunnen terugtekeeren, vele stukken werks en werktuigen vernielende. Dit werd den 21sten herhaald, doch op eene eenigzins minder woeste wijze. Detachementen van het 4de regiment dragonders patrouilleerden door de stad, het welk de oproerigen wederom eenigermate stilde.

Met de aangekomen advisjagten *Arlequin* en *Betzy*, door de kanaalvloot afgezonden, heeft men te Londen berigten van onze brester vloot bekomen, welke het Engelsch kruis-eskader, zoo naauw mogelijk, nacht gadeslaan; en, voegen 'er de engelsche berigten bij, het is waarschijnlijk, dat die vloot gemakkelijk slagen zou in de waakzaamheid onzer schepen te eluren te stellen, zoo zij geneigd ware eenige onderneming te gaan doen.

Den 22sten Junij heeft de Admiraal *Tayler* zijnen vlag opgeheschen aan boord des fregats *Gloire*, Kapitein *Carthew*, en is van Portsmouth vertrokken, om zich bij *Sir Charles Cotton*, voor Lissabon, te gaan vervoegen.

Dienzelfden dag is van Plymouth uitgezeild *the Sperver*, van 14 stukken, aan boord hebbende den Contre-Admiraal *Stopford*, met levensvoorraad voor de vloot, welke voor Brest kruist.

(*Gazette de France van den 16 Julij.*)

DALMATIEN.

Lossini den 17 Junij.

De komst van den heer *Dembrowski*, Adjudant-Kommandant, op dit, tot het koningrijk Italiën behoorend eiland, belast met het organiseren der verdediging van onze kusten, heeft de levendigste vreugde verspreid onder de ingezetenen, die voortaan zich daardoor tegen de stroperijen der Engelschen beveiligd zullen zien. De heer *Dembrowski* was alhier voorafgegaan door den heer *Orndeo*, bataillons-overste. Hunne tegenwoordigheid heeft alle de gemoederen opgewonden. Door de troepen, onder hunne bevelen, en door den heer *Capponi*, sub-gedelegeerden des gouvernements ondersteund, zullen zij niet dralen, dit eiland op eenen geduchten voet te brengen. Alle man, ja zelfs de vrouwen, arbeiden aan de verschansingen.

(*Gazette de France van den 16 Julij.*)

ZWITSERLAND.

Schaffhausen den 4 Julij.

Z. M. de Koning van Wurtemberg is eergister, onder den naam van Graaf van Aurach, alhier aangekomen, vergezeld van Z. Kon. H. den Hertog *Eugenius* hoogstdeszelfs broeder, van den Graaf *van Görlitz*, groot Ecuijer, van de Graven *van Dillen* en *Moltke*, van de Baron *van Mylius*, en van eenige andere Heeren. Gister ochtend heeft Z. M. al het merkwaardigste in onze stad, als ook den val des Rhyns, bezigtigd; des avonds is gemelde Vorst van hier naar Zurich vertrokken.

(*Journal de Francfort van den 13 Julij.*)

Zurich den 4 Julij.

Z. M. de Koning van Wurtemberg, is gister avond, met eene talrijke stoet, van Schaffhausen alhier gearriveerd, onder den naam van Graaf van Aurach.

(*Journal de Francfort van den 12 Julij.*)

OOSTENRYK.

Weenen den 6 Junij.

Z. Keizerl. Hoogh. de Aartshertog *Ludewyk*, die de oostenrijkische grenzen naar den kant van Turkijen inspecteert, is den 5den dezer te Carlowitz aangekomen; den 6den, te Peterwaradin, en den 14den, te Pancsowa. Den 16den is die Vorst naar Weiskirchen wedergekeerd.

Z. K. H. Aartshertog *Ferdinand*, bevelhebber in Moraviën is, den 7den, te Praag aangekomen.

(*Journal de Francfort van den 11 Julij.*)

Men verzekert, sints eenige dagen op nieuw, dat de Prins *van Stahrenberg*, die voor eenige dagen uit Londen terug gekomen is, de ambassade naar Petersburg niet hebbende aangenomen, de Keizer deze belangrijke post aan den Graaf *van Stadion* had toevertrouwd; welke Graaf eerst Minister is geweest van den Bisschop van Wurtzburg, vervolgens Envoijé van Bohemen bij de landsvergadering te Regensburg, en laatstelijk Minister van Oostenryk aan het hof van Munchen.

Sints eenigen tijd zijn alhier verschillende couriers aangekomen van den Heer *Internuntius* onzen Internuntius te Constantinopolen. Het blijkt, dat deze Minister in negotiatien is met den divan, en men twijfelt niet of dezelve hebben betrekking op het afstaan van eenige provintien door de Porte aan onzen souvereijn. Men geloofd zelfs dat ons hof niet zal verwijlen met eenen buitengewoonen Gezant naar Constantinopolen te zenden. Men voegt 'er in het publiek bij, dat deze negotiatien eene zekere betrekking hebben met die welke de Heer *van Kosowich* russisch Agent, gelast is met de Porte te vervolgen.

De burgerlijke en militaire opperhoofden der Serviërs, betonen sints eenigen tijd veel wanrouwen tegen Oostenryk, en zij zijn in eene groote ongerustheid over hun toekomstig lot. De vijandelijkheden tusschen hen en de Turken zijn nog niet uitgebarsten. Intusschen gaan de toebereidselen van wederzijde, gedurig voort. Het turksche corps herwaarts op de boorden van den Drina gestationeerd is, niet zeer aanmerkelijk zijnde, hebben de Serviërs niet noodig geoordeeld om alle hoopen op dit punt te verzameleu; zij hebben 'er meer te zamen naar de zijde van Nissa en Bulgarien, voornaamelijk zijn zij sterk naar de kant van Novibazer, Vristina, Vrompe en Crajowa; om dat het turksche camp te Nissa in de laatste dagen vele versterkingen van Sophia en Vhilisoph heeft ontvangen.

Zij vlijen zich immer de Turken te zullen kunnen weêrstaan; terwijl zij niet zoo geene andere troepen tot hulp van deze laatsten komen, het geen zij flits eenige weken beginnen te vreezen.

De legerplaatsen van het russisch leger in Turkijen zijn afgeperkt, en een gedeelte der troepen heeft zich reeds daar heen begeven. Het geen men in Besarabien oprigt, is tusschen Moezek en Rosona; men weet 'er niet naauwkeurig de sterkte van. In Moldavien is het russ ch hoofdkwartier nog altoos te Jassy: het voornaamste camp in die provintie is bij Targarad. In Wallachijen, maken de troepen een cordon uit van Jaloni z tot aan Bergotyl. De Cosakken zullen tot nader order gecantonneerd blijven. 'Er heeft overigens onder de troepen eene algemeene verplaatsing plaats gehad, en men verzekert, dat eenige regimenten, naar den Dnieper zullen terug keren.

De russische Generaal, Prins *Prosorowsky*, heeft de allernadrukkelijkste orders gegeven voor het transport der koopmanschappen, die door Wallachijen en Moldavien worden gevoerd; op dat hetzelve niet alleen op geene wijze zal gehinderd worden, maar zelve door de troepen zal worden beschermd. Hij heeft, zegt men, ten dien einde, bijzondere instructiën van zijn gouvernement bekomen.

(*Publiciste van den* 15 *Julij.*)

P R U I S S E N.

KONINGSBERGEN *den* 3 *Julij.*

De warmte, die gedurende acht dagen alhier zeer drukkende was, is den 1sten dezer, tot eene brandende hitte overgeslagen. Des namiddags, even over 2 uren, verhief zich, op eens, uit een der groote pleinen dezer stad, de Konings Tuin genoemd, een zwarte en dikke wolk van rook, die in weinige oogenblikken, rondsom zich, de lucht links af met duisterheid vervulde, waar van de angstig zaamgevloeide menigte de oorzaak niet konde bezeffen. Dan, eensklaps steeg uit dezen dikken damp eene geweldige vlam omhoog, en het geheele dak van den nieuwen schouwburg, die volmaakt vrij staat, stond in vollen vlam. De snelheid der vlammen was zoo onafgebroken en woedend, dat een gedeelte van het dak reeds verslonden was, voor dat men aan eenige hulp konde denken. Een geweldige wind, die reeds den geheelen dag gewaaid had, en de droogte, door den brandenden zonneschijn veroorzaakt, maakte, dat in den tijd van een kwartier-uurs, het geheele dak door de vlammen verteerd was en instortte, waar door de brand gelukkig tot binnen de muren van dat gebouw bepaald werd. Zoo dra de tijding van dezen brand, door Zijne Majesteit den Koning, op deszelfs buitenverblijf ontvangen was, begaf hij zich naar de stad; doch, bij de plaats hebbende omstandigheden, waren alle hulpmiddelen te vergeefsch, en reeds des namiddags om 4 uren, lag alles, wat tot dat gebouw behoorde, in de asschc.

(*Hamburger Correspondent van den* 15 *Julij.*)

D E N E M A R K E N.

KOPPENHAGEN *den* 9 *Julij.*

Naar men opgemerkt heeft, hebben laatstleden Zondag de engelsche oorlogschepen, op halve steng gevlagt, hetwelk een teeken van rouw, en bij het afsterven van hooge personen of bevelhebbers, gebruikelijk is. Naar men zegt, zou de Admiraal *Saumarez* overleden zijn.

De jongste berigten, van Gothenburg ontvangen, behelzen niets van eene ontscheping van de zich aldaar bevindende engelsche troepen, die volgens vroegere geruchten, eindelijk plaats gehad zou hebben. Voor het overige vernecmt men, dat de Zweeden zelve geenzins met het langdurig verblijf van deze troepen te vreden zijn, doordien het aldaar heerschend gebrek aan de voornaamste levensmiddelen, daar door zeer vermeerderd wordt, zonder dat men eenig nut van hun heeft. Van derzelver vertrek heeft men even min iets nadeers vernomen. Het engelsch schip van linie, hetwelk onlangs gewcest is, zou te Gothenburg, met aanmerkelijke schade, en verscheidene dooden en gekwetsten, binnengeloopen zijn.

Den 4den dezer nademmiddag, zag men van Elseneur een klein engelsch convooij, onder bedekking van eene kotter, komen aanzeilen. Onze kanonneerbooten en mortier-pramen legden uit, en begonnen bij derzelver aannadering een levendig vuur, waardoor een barkas en 2 brikken aan den grond geraakten. Eenige onzer kapers naderden den kotter zoo zeer, dat deze met schroot op hen vuurde. Een zweedsche kanonneerboot, benevens eenige barkasscn en chaloupen kwamen 'er almede bij, doch hielden zich op een verderen afstand onder de zweedsche kusten. Ook 3 zweedsche kapers en een jagt werden aan land gejaagd. Nu kwam de groote kaper van den Kapitein *Lind* 'er bij, die echter gevolgd werd door eene Engelsche kotterbrik van Rage, en eene kort te voren uit de Noordzee aangekomen engelsche sloep: van Kronenburg, werd op dezelve geschoten. De kogels troffen tamelijk en bereikten bijna de zweedsche kust. Zes konvooij-schepen welke zich bij de twee aan gene zijde liggende linieschepen gelegd hadden gelukte het binnen te komen. Na 6 uren werd de kanonnade geëindigd, en nu zag men eene menigte booten, de op den grond staande schepen te hulp snellen. Dezelve werden met groote moeite vlot gemaakt, en bleven benevens een fregat en de beide kotters, buiten liggen. Den 6den passeerden zij eindelijk, en wel zonder aangevallen te worden, dewijl hunne bedekking als ook de afstand te groot waren, en de wind niet diende.

(*Hamburger Correspondent van den* 15 *Julij.*)

D U I T S C H L A N D.

FRANCFORT *den* 8 *Julij.*

Zijne Em. Hoogheid de Prins-Primaat van de Rhyn-Confederatie heeft te Aschaffenburg en te Netzlar twee leerstoelen geopend, om het wetboek *Napoleon* in zijne staten publiek te onderwijzen.

Bij hetzelve decreet heeft Zijne Hoogheid gelast, dat de geest van het wetboek, door den Heer *Locré*, Secretaris-Generaal van den Staats Raad vervaardigd, in de hoogduitsche taal zal worden overgebragt, om tot grondslag te dienen voor het onderwijs van het wetboek. Z. H. drukt zich, wegens de beweegredenen, die hem genoopt hebben om deze nieuwe inrigting te maken, op de navolgende wijze uit:

Alhoewel wij zeer verwijderd zijn om den geest van verlichting, welke de souvereine staten, leden der rhyn-confederatie geleid, te willen voorkomen, gelooven wij echter sints langen tijd waartenemen, dat de algemeene denkwijze zich meer en meer bepaald op de behoodigdheid van eene burgerlijke wetgeving, overeenkomstig den geest, het oordeel en de zeden der eeuw, en te gelijker tijd volledig genoeg om in het algemeen aan allen staten te passen.

Geene thans bestaande wetgeving schijnt ons meer geschikt om dit doel te bereiken als die van het wetboek *Napoleon*, waarvan de wijsheid en de naauwkeurigheid algemeenlijk erkend zijn; waarvan de grondstellingen geput zijn uit de romeinsche wetten, en waarvan eindelijk, men wezenlijk, kon zeggen, dat het indedaad is, *de in schrift gestelde uitdrukking der reden.*

(*Extract uit het Journal de Francfort van den* 9 *Julij.*)

ZEE- RIVIER- SCHEEPS- EN WEDER-BERIGTEN.

Den 18den is in 't Vlie binnengekomen een tjalk, de naam onbekend. Nets uitgezeild; de wind westelijk.

Den 19den, in Texel niets binnengekomen; doch uitgezeild kapitein *Cornelis van der Weyde*, met het schip *de Jonge Jan*, bestemd naar Archangel; kapitein *Pieter Jacob Moecke*, met het schip de *Jonge Barend*, en Kapitein *Jan van Laan*, met het schip de *Twee Gebroeders*, beide naar Frederikstadt; kapitein *Klaas Hoeker*, voerende *de Jorge Hoek*, gedestineerd naar Bergen; de wind N. O.

De Brieven uit het Noorden behelzen alleen, dat er den 1 Julij, te Gottenburg tijding was van een hevig zeegevecht, tusschen de Zweedsche oorlog- en scheepsvloot, onder den Admiraal *Cederstrom* en de Russische flotille, bij Sweaborg voorgevallen; waar van men de officieele berigten verwachte, en dat de Engelsche transportvloot van voor Gottenburg naar eene andere bestemming zoude zijn gezeild.

Dagelijksche hoogte van het water in den Neder-Rhyn, aan het peil te Arnhem, en in de Waal aan het peil te Nymegen.

	te Arnhem.				te Nymegen.		
1808.				1808.			
10 Julij	8	voeten	3 duimen.	10 Julij	10	voeten	9 duimen.
11 ——	8	——	5 ——	11 ——	10	——	11 ——
12 ——	8	——	9 ——	12 ——	11	——	3 ——
13 ——	9	——	1 ——	13 ——	11	——	6 ——
14 ——	9	——	2 ——	14 ——	11	——	6 ——
15 ——	8	——	10 ——	15 ——	11	——	3 ——
16 ——	8	——	5 ——	16 ——	10	——	10 ——

Uit Turin wordt gemeld, dat, op den 25sten Junij, een verschrikkelijk ongeluk heeft plaats gehad in de valleijen der gemeente van Montaldo, departement van Stura. Des ochtends ten elf uren, verhefte zich een orkaan, gevolgd door schokken van aardbevingen en door hagelbuijen, die alles hebben verwoest. Alle de boomen zijn omvergeworpen, zoo als ook een groot gedeelte der woningen, en het water der fonteinen bleef tot den anderen dag troebel. Een honderd-tal familiën zijn tot de verschrikkelijkste armoede gebragt, en men verzekert, dat een tijd van vijftig jaren naauwlijks toereikende zal zijn, om de schade, door dit ongeluk veroorzaakt, te herstellen.

PUBLIEKE FONDSEN.

Den 15den Julij waren, op de Beurs van Parys, de prijzen der publieke Fondsen als volgt: 5 pCts. geconf., jouisf. van 22 Maart 1808, 84 fr. 75 c. *Idem*, jouisf. van 22 Sept. 1808, 0 fr. 0 c. Aktien van de Fransche bank, interest doende met 1°. Julij, 1305 fr. 0 c.

De beursprijs van diverse effecten was, op Dingsdag den 19 Julij 1808, te Amsterdam, als volgt:

HOLLAND.

Oude Obligatiën	2½	pCt.	32 à 33	Nation. Losrenten	2½	pCt. 35¼ à 35⅜
Recepisfen Geforc. Neg. 1795	2½	——	34¾ à 35	Dito dito . . .	3	—— 40¾ à 41
Dito Vrijwillige Negoc. 1797	5	——	66 à 66½	Dito dito 1799	3½	—— 47 à 47¼
Dito Neg. 1804	5½	——	71 à 71½	Dito dito 1801	3½	—— 47 à 47¼
Obligatiën Negociatie 1807 . .	6	——	102¾ à 103	Dito Domeinen	4	—— 77½ à 78
30 Jarige Renten 1788	5	——	79 à 80	Dito dito 1802	5	—— 66¾ à 67
20 Jar. dito 1804	5	——	42 à 42¼	Gelder. en Brab. Schavergoeding	4	—— 50 à 51
Nation. Schuldbr.	2½	——	36 à 36¼	Bat. Resc. lesb. na den Vrede	4	—— 56 à 56½
Dito Schuldbr. .	3	——	41 à 41¼	Certific. Negoc. van 1808 . .	7	—— 95 à 95½
				Recepisfen dito	7	—— 94¾ à 95

AMERIKA.

Bij *Willink en Staphorst*, . . .	5	pCt.	100 à 100¼	Dito bij *Idem*, van 1 Julij 1791,	5½	pCt. 76 à 76⅝
AMERIKAANSCHE FONDSEN.				Bij *Idem*, van 1 Nov. 1791,	4½	—— 64¼ à 64⅜
Bij *Stadnitski*, van 1787, .	6	——	209 à 211	Bij *Idem*, van 1 Julij 1792,	4½	—— 64¼ à 64⅜
Bij *van Staphorst*, van 1789, .	6	——	201 à 204	Bij *Hope en Comp.*, C. S., . . .	5½	—— 106¾ à 107¼
Bij *Crommelin*	6	——	130 à 131	Bij *van Staphorst*, C. S., . . .	5½	—— 102¾ à 103
Bij *van Staphorst*, van 1 Jan. 1791,	6	——	86 à 86½	CERTIFIC. *van* ORIG. FONDSEN.		
Bij *Idem*, van 1 April 1791,	5½	——	79¼ à 79¾	Bij *v. Staphorst* C. S.	3	- 63¾ à 64

DENEMARKEN.

Op de Kroon, bij *Finman*, . . .	4	pCt.	92½ à 93½	Op de Tollen, bij *Idem*, ...	4	pCt. 85 à 90
Op de Bank, bij *Dull*, ...	4	——	91½ à 92	Aziatische Comp., bij *Idem*, . . .	5	—— 89 à 90

SPANJEN.

Bij *d'Echenique*,	3½	pCt.	55 à 56	Bij *Hope en Comp.*, 1805, ...	5½	pCt. 88 à 88½
Bij *Croese en Comp.*, ...	5	——	94 à 95	Bij *Idem*, 1807,	5½	—— 79¾ à 80½

OOSTENRIJKSCH-KEIZERLIJKE.

Op de Weenerbank, bij *Goll en Comp.*, 5 pCt. 46 à 48½	Dito, bij *Idem*, 4 — 44 à 45
Dito, bij *Idem*, 4½ pCt. 44½ à 45½	Certificaten bij dito ......5 — 38 à 38½

RUSLAND, bij *Hope en Comp.*, ...5 pCt. 89 à 89¼	SAXEN, bij *Braunsberg* ......5 pCt. 103¼ à 103¾
PORTUGAL, bij dito, ...5 — 96¾ à 97	FRANSCHE FONDSEN .. 80¾ à 81
NAPELS, bij dito 6 — 93¾ à 94¼	CERTIFICATEN van DITO, bij *Ketwich en Voombergh*, *van Halmaal en Hagendoorn*, en *Willem Borski*, ...5 pCt. 81 à 81¼
ZWEDEN, bij *Hoggner en Hasselgreen*, 5 — 83½ à 84	

WETENSCHAPPEN, LETTEREN EN KUNSTEN.

Beoordeeling van het werk: la chimie appliquée aux arts, *enz.*

(*Naar het fransch, van* PARMENTIER.)

Grondbeginselen der scheikunde, op de kunsten toegepast, door* J. A. Chaptal, *lid en thesaurier van den Senaat, groot-officier van het legioen van eer, lid van het Fransche Instituut van kunsten en wetenschappen, honorair hoogleeraar van de Geneeskundige School, te Montpellier, enz., enz., vertaald op last van Zijne Majesteit den Koning van Holland, en met aanmerkingen vermeerderd, door* N. C. de Fremery, *hoogleeraar in de genees- en scheikunde en natuurlijke historie aan de Hooge School te Utrecht, lid van de Koninklijke Maatschapij van wetenschappen, te Haarlem, enz. Eerste deel, met platen. (*)

'Er zijn boeken, welke zich van zelven aanbevelen en waar aan men geen' meerderen lof behoeft te geven, dan het noemen van het onderwerp en den naam des Schrijvers. Een der Ouden sprak eene reden uit, ter eere van *Hercules*, en men vroeg: waar zijn zij, die hem laken? Wij zullen derhalve enkel en alleen den inhoud van dit werk opgeven, als zijnde de beste wijze om deszelfs waarde te doen kennen.

De Heer *Chaptal* schijnt aan de vreedzame studie der wetenschappen, welke zijn geheel leven uitmaakte, de voorkeur te hebben gegeven, boven den luister van eenen hoogen rang, tot welken het vertrouwen van eenen grooten Monarch hem hadt geroepen. 'Er wordt veel edels en verhevens van karakter toe gevorderd om meer roems te hechten aan eene verdienste, welke ons personeel eigen is, dan aan de uitgestrekte magt, welke door het meerderdeel der menschen wordt benijd, en om te gevoelen, dat de eenige titels, welke bij de nakomelingschap in wezen blijven, inzonderheid de zulken zijn, die van ons zelven afhangen. Hoe vele Ministers hebben reeds alle hunne verdiensten verloren in het oog van het publiek, met den dag, dat zij uit hunnen post traden! Maar het is slechts eerst dan, dat de lof, niet meer eigen-belangzoekig kunnende zijn, geloofd en regtvaardig is voor de eerste beambten, die, gelijk den Heer *Chaptal*, het ministerie eer hebben aangedaan door nuttige instellingen voor den landbouw, de kunsten, de wetenschappen en de weldadigheid.

Het boek is opgedragen aan Z. M. den Keizer en Koning, die de Heer *Chaptal* de eer had als Minister te vergezellen, in de werkplaatzen van onze manufakturen, en waar hij heeft kunnen oordeelen, over deszelfs eerbied voor de kunsten, en tedere zorg voor al wat van belang is voor de Fransche nijverheid.

In de inleiding geeft de Schrijver de algemeene aanmerkingen op, omtrent deze toepassing der Scheikunde op de onderscheidene kunsten; niet op iedere van dezelven afzonderlijk, eene onderneming welke bijna eindloos zou zijn geweest, maar op derzelver algemeene beginselen. Terwijl hij de kunst-beoefenaren wilde inlichten, beveelt hij tevens die wijze omzigtigheid aan, welke nieuwe invoeringen verbiedt, die niet met het zegel der ondervinding zijn bekrachtigd, en fabrijken aan derzelver ondergang blootstellen; dan hij misprijst tevens dien onveranderlijken sleuter, welke de kunsten in derzelver onvolkomenheid doet blijven, wanneer er eene verbetering voorhanden zij.

Meestal, zoo als de schrijver zeer juist aanmerkt, gaat de scheikundige dikwerf niet dan met de wetenschap te rade, terwijl de manufakturier ook het belang van de fabrijk en hare voortbrengselen moet in het oog houden. De geschikte plaats voor elke soort van industrie moet ook de aandacht bepalen. Na, als diepdenkend en verlicht bewindhebber, geleerde en staatsman, alle de oorzaken te hebben ontwikkeld, die de manufakturen en kunsten doen bloeijen, geeft de Heer *Chaptal* nadrukkelijk de redenen op, welke hem de verordeningen op de fabrijkage, de wederinstelling der inspectien en verscheidene verbiedende wetten doen beschouwen als zeer nadeelig voor de volmaking en ontwikkeling der nijverheid. „ ô Hoe welverdiend," zegt hij, „ zoude een bestuur zich „ maken bij de kunsten, wanneer het, in stede van verordeningen te „ maken, en opzieners aantestellen om te waken over de uitvoering der- „ zelven, de best onderrigte mannen zonden in de werkplaatsen, ten „ einde de middelen tot fabriceering te volmaken, de verbeteringen al- „ daar intevoeren, waar voor dezelve vatbaar zijn, en de behandeling en „ het werktuiglijke aldaar overtebrengen, welken in de buitenlandsche „ fabrijken zijn aangenomen."

De rangschikking, in deze verhandeling in acht genomen, is die van de grondbeginselen der scheikundige wetenschap, waaraan elke kunst zich hecht. Derhalve, de algemeene wetten, aan elk derzelven gemeen zijnde, worden zoo vele grondslagen van iedere bewerking. Na de opgave dezer oorspronkelijke wetten, houdt de schrijver zich allengskens onledig met de voornaamste bestanddeelen, waarop het scheikundig vermogen wordt uitgeöefend, en hij plaatst dezelven in den juisten staat van eenvoudigheid. Het is op deze wijze, dat, handelende over de aarden, metalen, alkali's, oliën, enz. hare beginselen verscheidene kunsten in zich ontwikkeld vinden.

Vervolgens doen de verwantschappen der onderscheidene bestanddeelen eene rangschikking van kunsten op, en bij de zamenstelling van elk toebereidsel, wijst de schrijver het gebruik en de wijzingen aan; de bijzondere en werktuiglijke eigenschappen, echter meer tot de beöefening dan tot de beschouwing behoorende, konden dus niet in een werk van dezen aard behandeld worden, om dat geen geschrift, van hoedanigen aard ook, alléén voldoende is tot vereischt onderrigt in het handen-werk; het is dus geene verzameling van voorschriften of van bewerkingen met de hand, maar een werk van grondbeginselen, met welke alle kunsten in betrekking kunnen staan.

In het eerste deel van dit werk, dat volstrekt den gang houdt van eene scheikundige verhandeling, levert de schrijver voorëerst de verschijnselen van de scheikundige werking, de natuurlijke oorzaken, die dezelve wijzigen, als door den zamenhang, de onöplosbaarheid, de veerkracht, de waterstof, het licht, dat door de benaming van lichtstof is beteekend, de drukking des dampkrings en eindelijk het leven. Deze afdeeling levert merkwaardige beschouwingen op over het verhoogen van het levensbeginsel, op de wijziging der scheikundige werking; vervolgens handelt men over de middelen ter voorbereiding van de deeltjens der ligchamen tot de scheikundige werking, door deeling, oplossing en inzonderheid door de warmtestof; het geene den Schrijver aanleiding geeft, om zich bezig te houden met de kunst van de warmte aantewenden, door middel van onderscheidene soorten van fornuizen, en te spreken van de smelting, uitdamping, overhaling, enz., met velerlije wijzen om de warmte aftemeten, en onderscheidene merkwaardige waarnemingen omtrent het overhalen van den wijn en sterke dranken. Een aantal van platen geven afbeeldingen van de fornuizen, potten en andere werktuigen voor deze onderwerpen geschikt.

(*) Uitgegeven te Amsterdam, bij J. S. VAN ESVELD HOLTROP, Koninklijk Boekhandelaar.

MINISTERIE van FINANTIEN.

*** *De Minister van Finantiën* brengt, bij deze, ter kennisse van alle Ingezetenen van den Haag en deszelfs Jurisdictie, dat het *Zijne Majesteit den Koning* behaagd heeft, uit consideratie van de vermindering van waarde der Gebouwen in den Haag, ten gevolge van het verleggen der Residentie naar de Hoofdstad:

In *de eerste plaats*, aan alle Eigenaars van Gebouwen in den Haag en deszelfs Jurisdictie staande, provisioneel over de nog overige jaren van het nog loopende Verpondings tijdperk, of wel tot eerder weder opzeggens toe, te verleenen eene generale remissie van één derde van het Middel der Verponding, ten gevolge van welke Concessie, voorschreven Eigenaars dan ook zullen kunnen volstaan, met in den bij de Wet van 14 April ll. vervroegden termijn der Verponding over 1808, slechts te voldoen twee derden van het montant, het welk zij anders daar in zouden verschuldigd zijn, ten welken einde, daar de eerste termijn van voorsz. betaling met den 15den dezer reeds is verstreken, bij de voldoening van den tweeden termijn, het geheele montant der verleende remissie zal worden gekort, en alsdan slechts *één derde* van het in die termijn verschuldigde zal behoeven betaald te worden.

En, *in de tweede plaats*, aan alle Huurders van Gebouwen in den Haag, van welken het Huur-Contract anterieur is aan den 1sten December 1807, permissie te verleenen, om zich in het middel van het Personeel, volgens eene ten hunnen koste te doene Tauxatie, aantegeven, en alzoo die belasting te dragen, overeenkomstig de juiste huurwaarde van het loopende jaar.

Den 14den Julij 1808. *De Minister voornoemd,*
G O G E L.

MINISTERIE van BINNENLANDSCHE ZAKEN.

*** *De Departementale Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt*, residეerende te *Middelburg*, op heden in de Verloskunde geëxamineerd hebbende den Heelmeester *Jan van Daalen*, verklaard, dat zij zoo wel voldaan is geweest over de zeer uitmuntende vorderingen en bekwaamheden, door denzelven in dit onderzoek aan den dag gelegd, dat zij den gemelden *Jan van Daalen*, als *buitengewoon bekwaam*, tot Vroedmeester, in eene der groote Steden van haar Departement heeft bevordert.

Middelburg, *Uit naam der voorn. Commissie*.
den 14 Julij 1808. B. DOBBELAER DE WIND.
Secretaris.

*** *De Commissie van Landbouw, in het Departement Overyssel*, brengt, hier mede, ter kennis van allen, die eenige Verzoeken of Voordragten begeeren te doen, of anderzins hier bij eenig belang hebben, dat zij hare gewone Vergadering op Dingsdag den 2den Augustus 1808, des avonds ten vijf uren, zal houden op het Raadhuis der Stad Deventer.

Deventer, *Op last van voorn. Commissie,*
den 15den Julij 1808. D. J. R. JORDENS, *Secretaris.*

MINISTERIE van OORLOG.

*** *De Betaalmeester van Oorlog* brengt, bij deze, ter kennis van alle de genen, die zulks zoude mogen aangaan: dat hij, ten gevolge van de bij hem bekomene aanschrijving, deszelfs Kantoor naar Amsterdam moetende verplaatsen, hetzelve, op aanstaande Vrijdag den *Twee-entwintigsten* dezer loopende maand, alhier in den Haag finaal zal sluiten, en, op Maandag den *Eersten* Augustus eerstkomenden, te Amsterdam zal openen, op de Heerengracht, bij de Vijzelstraat, in het Huis N°. 4003.

Wordende de genen, welke met hem Betaalmeester *ex Officio* correspondeeren, of die eenige stukken aan hem mogten hebben te verzenden, bij deze, ten vriendelijksten, uitgenoodigd, om de *op* of *na* den *Vier-en-twintigsten* dezer maand nog te expediëeren Brieven of Stukken aan deszelfs Adres te Amsterdam, *vrachtvrij*, te verzenden.

Den Haag, *De Betaalmeester voornoemd,*
den 16den Julij 1808. JOHs. VAN BURG.

*** Ingevolge autorisatie en onder nadere approbatie van *Zijne Excellentie den Minister van Oorlog*, zal de Luitenant-Kolonel *R. Holt*, Inspecteur der Stapel-Magazijnen van Oorlog, te Dordrecht, aan den minstdoenden, in het openbaar Aanbesteden:

Het Verwen van zes-en-dertig stuks Affutagiën divers.

Waarvan de Aanbesteding zal worden gedaan, op Woensdag den 27sten Julij aanstaanden, des voormiddags ten 10 uren, in het Magazijns Kantoor, te Dordrecht; alwaar de Bestekken te voren ter lezing zullen liggen, en nader onderrigt te bekomen zal zijn.

MINISTERIE van JUSTITIE en POLITIE.

*** *De Schultz van Meppel* doet, mits deze, ingevolge Appoinctement van het Hof van Justitie, in het Departement Drenthe, op de Requeste van de presente Kinderen van *Jacob Snoek*, den 23sten Junij 1808 verleend, peremptoir oproepen *Hendrik Snoek*, absente Zoon van *Jacob Snoek*, om zijne Vaderlijke Erfportie te aanvaarden, en wel vóór den 1sten Julij 1809, op pœne van verstek.

Meppel, den 1sten Julij 1808. C. KNIPHORST, *Schultz.*

*** Men laat een iegelijk weten, dat *Pieter Smits, Jans Zoon*, Koninglijk Notaris te 's Heeraartsberg en Berg-Ambacht, in qualiteit, als bij Appoinctement van Schout en Schepenen deszelven Ambachts gestelde Curator in den Gerepudiëerden en Insolventen Boedel van wijlen *Cornelis Boer*, gewoond hebbende en in den Dorpe van Berg-Ambacht voornoemd overleden, na voorgaande Inventarisatie, aanslag van Biljetten,

en verdere gerequireerde ſolemniteiten, in het openbaar heeft verkocht, de Mobile en Immobile Goederen, tot den voorſz. Gerepudiëerden en Inſolv. Boedel behoord hebbende; alles breeder blijkende bij dezelve Billetten, en de koopvoorwaarde, ter Secretarie van 's Heeraartsberg en Berg-Ambacht berustende.

Zoo wie dienvolgende eenig Regt, Aktie of Pretenſie, op de Penningen van de voorſz. Roerende en Onroerende Goederen geproveniëerd, vermeent te hebben, vervoegen zich met hunne voorſz. Pretenſie, behoorlijk geverifiëerd, ter Secretarie van 's Heeraartsberg en Berg Ambacht voorſz., vóór of uiterlijk op den 5den Augustus eerstkomenden, op pœne, dat op den 23ſten der voorſz. maand Augustus, bij het *Judicium van Preferentie en Concurrentie*, over dezelve Penningen bij Schepenen zal worden gedisponeerd, zoo als bevonden zal worden te behooren; met Inthimatie, dat tegens de Non-Comparanten, of die hunne Pretenſiën, invoege voorſz. geverifiëerd, ter behoorlijker tijd niet zal hebben opgegeven, zal worden verleend Default, en aan dezelven opgelegd een eeuwig ſtilzwijgen en *ſilentium*.

*** Alle de gene, die iets verſchuldigd zijn aan, of te pretendeeren hebben van, den inſolventen en geabandonneerden Boedel van wijle Vrouwe *Catharina Vrydagh*, Weduwe van den Wel Eerw. Heere *J. H. Westerhof*, in leven woonachtig en overleden binnen de Stad Naarden, gelieve daarvan, vóór den laatſten September 1808, betaling en aangifte te doen aan de Heeren *Wm. Poele* en *Dk. Uyttenhoven*, aangeſtelde Curateuren in voornoemden inſolventen en geabandonneerden Boedel, te Naarden.

*** *Te Elburg*, uit Zee onlangs aangebragt, een Wrak Pijps-Vat Wijn, gemerkt $\frac{I.P.}{S.}$, daar onder een dubbeld Kruis, waarvan de behoorlijke reclame ten ſpoedigſten of des proveru's binnen jaar en dag geſchied, bij Mr. *A. Lutteken Brouwer*, Officier van 't Scholt-Ambt aldaar.

*** Alle de gene, die iets te pretendeeren hebben van, of verſchuldigd zijn aan, den inſolvent geabandonneerden Boedel van *Cornelis Paalvast* en *Cornelia Storm*, Echte Lieden, wonende te Vlaardingen, gelieve daarvan ten ſpoedigſten opgave of betaling te doen, ten Kantore van den Notaris *P. Verkade*, te Vlaardingen voornoemd, als mede-gecommitteerden Curator in voorſz. Boedel.

*** Op den 8ſten Augustus 1808 zal, door *Hubertus Kuipéri*, Baljuw der Stede Nieuwpoort, en *Gregorius Cornelis Penning*, Koninklijk Notaris te Schoonhoven, en Procureur voor den Geregte der Stede Nieuwpoort voorn., in kwaliteit als Curateuren in den inſolventen Boedel van *Johan Hendrik de Zwart* en *Jannitje Fytirgh*, geſepareerde Echtelieden, op den Raadhuize, voor Schout en Schepenen der Stede Nieuwpoort méergemeld, rekening en verandwoording worden gedaan, van hunne gehoudene directie en adminiſtratie; alsmede ten zelven dage, bij vonniſe van Préferentie en Concurrentie, over het ſaldo des gemelden Boedels, door Schout en Schepenen voorn., worden gedisponeerd, zoo als zal worden bevonden te behooren.

Wordende dienvolgende de belanghebbende, welke hunne pretenſien nog niet hebben ingeleverd, gewaarſchouwd, hunne pretenſien vóór den voorſz. 8ſten Augustus 1808, behoorlijk geverifiëerd, inteleveren; als zullende vervolgens de penningen onder behoorlijke cautie worden gedistribueerd, en na dien tijd geene pretenſien hoe ook genaamd worden aangenomen.

JUDICATURE over de Middelen te Water en te Lande.

*** Van wegens het *Officie-Fiskaal der Convooijen en Licenten, te Amſterdam*, zijn, tegens Vrijdag den 22ſten Julij 1808, op den middag ten twaalf uren precies, voor den Commisſaris-Generaal van *Zijne Majeſteit den Koning*, tot het Werk der Convooijen en Licenten, te Amſterdam, *voor de derde reize*, gedagvaard alle de genen, welke zouden willen pretendeeren eenig regt of aktie te hebben, aan of tot de geheele of gedeeltelijke lading van het Schip, genaamd *Theodoor*, gevoerd bij Schipper *Johannes Jans Boom*, alias *Cornelis Podt*, beſtaande in zes Balen ruwe Zijde, honderd zes-en-zeventig Balen Genever-Beſſen, twaalf Vaten Blaauwſel, tien Vaten Meekrap, en drie lasten Erwten in Zakken, gekomen van Amſterdam, en pretenſelijk gedestineerd naar Delfzyl, door 's Lands Commieſen op Texel, den 29 Meij 1808, aangehouden, en aldaar opgebragt, mitsgaders aan of tot het Schip *Theodoor* zelve.

*** Ten overſtaan van de *Commisſaris-Generaal* van *Zijne Majeſteit den Koning*, tot de Zaken van de Convooijen en Licenten, Departement *Rotterdam*, zal, op Woensdag den 27ſten Julij 1808, des voormiddags ten 10 uren precies, op het Zee-Kantoor te Rotterdam, voetſtoots Verkocht worden: het Snikcheepje, genaamd *de Goede Verwagting*, met al deszelfs ſtaande en loopende Wand, Ankers, Touwen, Zeilen, enz. enz., volgens Inventaris, den 15den April ll., bij het inkomen van het Briëlſche Gat, gevoerd geweest bij Schipper *P. van Bergen*, door den waarnemenden Commies-Collecteur en ter Recherche, *G. Rysdyk van den Heuvel*, aangehouden, en bij Sententie van den Raad ter Judicature over de Middelen te Water en te Lande, in dato den 28ſten Junij ll, geconfiskeerd, uit krachte der Publicatie van den 31ſten Meij 1805, houdende verbod van Handel met Groot-Brittannien.

Iemand nadere onderrigting begeerende, adresſeere zich ten Kantore van den Vendumeester *van Beeſtingh*, te Rotterdam, alwaar het Schip is liggende, in de Haringvliet, en twee dagen vóór den Verkoopdag door een ieder zal kunnen worden gezien.

*** *De Advokaat-Fiskaal des Konings over de Middelen te Lande, in het Departement Utrecht*, brengt bij deze, ter kennis van allen, wien dit zoude mogen aangaan, dat, even als met betrekking tot de Jaren 1806 en 1807 is geſchied, ook in dit Jaar, en wel zonder verwijl, in hetzelve Departement een naauwkeurig onderzoek zal plaats hebben, of, en in hoe ver aan de Ordonnantie op het regt van Patent op allen Handel, Neringen, Beroepen en Bedrijven, en eenige andere Objekten van Waride of Vemaak, van den 2den December 1805, is voldaan.

Wordende elk gewaarſchouwd het reeds bekomen of nog te bekomen Patent in gereedheid te houden, ten einde hetzelve op aanvraag der gecommiſſieerdens tot gemeld onderzoek te vertoonen, en alzoo niet te vallen in de boete van vijftig Guldens bij het 55ſte Artikel der gezegde Ordonnantie, op het niet exhibeeren der Patenten aan perſonen, bevoegd die te vorderen, geſteld.

Utrecht, den 13den Julij 1808. P. J. DE BYE.

DIRECTIE van den WATERSTAAT.

*** Op autoriſatie en onder nadere approbatie van *Zijne Excellentie*, den Heere *Directeur-Generaal* over den *Waterſtaat van het Koningrijk Holland*, zal de Directeur der Nieuwkoopſche Droogmakerij, *C. Brunings Jr.*, op Zaturdag den 23ſten Julij 1808, des morgens ten 11 uren, ten huize van de Weduwe *R. Verhoef*, onder Aarlanderveen, over Zwammerdam, publieke verkooping houden van circa 154 morgen Winter Rogge, in voorſz. Droogmakerij te Velde ſtaande.

Breeder volgens Veil Conditiën, ter lezing liggende bij de Weduwe *Verhoef* voorn., en in de Regthuizen der Dorpen rondom de Droogmakerij gelegen.

Nadere onderrigtingen te geven door den Directeur *C. Brunings Jr.*, te Leyden, mitsgaders door de Opzieners *J. Peters*, te Nieuwkoop, en *Pr. Blom* te Korteraar, bij welken laatstgemelden de Gegadigden zich ook tot het verkrijgen van *locale* aanwijzing zullen kunnen adreſſeeren.

*** *De Directeur-Generaal over den Waterſtaat van het Koningrijk Holland* zal, onder deszelfs nadere approbatie, op den 27ſten Julij 1808, voor de middag ten elf uren, te Zaandam, in den Otter, doen Aanbeſteden:

De Leverantie met de bewerking van 300 Lasten Brikſteen, en 100 Lasten Steenbonken, aan den Oever van het Eiland den Horn, gelegen in het Y, volgens het Beſtek, welk 8 dagen te voren ter lezing zal liggen, te Amſterdam, in het Turkſchip van Breda; te Haarlem, in 't Gulde Vlies; te Zaandam, in den Otter; te Monnikkendam, in den Doelen; te Alkmaar, in de Toelast; op halfweg Haarlem en Amſterdam, bij *Jan Koot*.

Nader onderrigting en aanwijzing bij den Opziener *A. Laterſtein*, te Zaandam voornoemd.

*** *Dijkgraaf en Heemraden van den St. Aagtensdyk* zullen op Donderdag, den 28 Julij 1808, 's namiddags om 3 uren Beſteden: het verhoogen en verzwaren van de Parken Dijks, van No. 65 tot 67 op gemelden Dijk.

LAND-DROST-AMBTEN.

*** *De Land-Drost van Zeeland* herinnerd, bij deze, ingevolge eene diſpoſitie van Zijne Excellentie den Minister tot de Binnenlandſche Zaken, aan alle belanghebbenden, dat bij *§ a* van het 5de Artikel van het Huishoudelijk School-Reglement voor hetzelve Departement, in dato den 22ſten September 1806, in overeenkomst met het 18de Artikel van het Algemeen School-Reglement, gearreſteerd den 3den April te voren, is bepaald „ dat de genen, aan welken het regt van beroeping van School-„ Onderwijzers, bij Publicatie van Hun Hoog Mogenden, van den 9den „ Junij 1806, is toegekend, zoodra zulk een School-Onderwijzersplaats „ is opengevallen, daarvan ſchriftelijk kennis zullen geven aan den School-„ Opziener van het District, met opgave der Traktementen en Emolu-„ menten, aan die plaats verbonden, en met deszelfs voorkennis en over-„ leg voorzien in de waarneming van den Schooldienst, tot dat de vacature zal zijn vervuld."

Exhorteert voorts en gelast, bij deze, alle de genen, aan welken het regt van beroeping van School-Onderwijzers in dit Departement competeert, om ter ſtipte naarkoming van de verpligting, hen bij het voorſz. Artikel opgelegd, bij het openvallen eener Schoolmeesters plaats, daarvan onverwijld aan den Opziener van het School-District, waar onder zoodanige plaats behoort, kennis te geven, en daar bij tevens in acht te nemen al dat geen hetwelk verder in de voormelde Artikelen, zoo van het Algemeen als van het Huishoudelijk School-Reglement, is bepaald.

Middelburg, den 18den Julij 1808. *De Land-Drost voornoemd*, A. VAN DOORN.

*** *De Raad der Gemeente ter Nieuwer-Amſtel* ontvangen hebbende de diſpoſitie van den Heer Land-Drost van het Departement Amſtelland, in dato 20 Junij 1808, N°. 17, waarbij geapprobeerd wordt het navolgende

Reglement of Bepalingen, waarnaar een ieder, alvorens zich in deze Gemeente nedertezetten, zich zal hebben te gedragen.

Art. 1. Geene Huisgezinnen, het zij met of zonder kinderen, noch op zich zelven beſtaande perſonen, zullen zich onder de Gemeente van Nieuwer-Amſtel mogen nederzetten of komen inwonen, zonder alvorens aan den Raad der Gemeente aldaar te hebben overgelegd eene Akte van indemniteit van hunne Geboortepl ats, of van hunne vorige of laatſte woonplaats, ofte wel eene Akte van Cautie ten behoeve van deze Gemeente, door twee bekende Borgen geteekend, en ten genoege van deze Vergadering.

2. Van bovenſtaande verpligting zijn alleen uitgezonderd de Opgezetenen, welken alhier den zomer komen doorbrengen, mitsgaders inwonende Dienst- of Werkboden, waarvoor het volle dienst- of werkbodengeld betaald wordt, alsmede Buitenlandſche werklieden, maar geenzins Tuinmans Bazen op Heeren- of Buitenplaatſen, welken integendeel als inwooners geconſidereerd, en alzoo voor hunne Vrouwen, Kinderen of Huisgezin tot het vereischte in Art. 1 vermeld, bij deze, uitdrukkelijk verpligt worden.

3. De Akten van indemniteit of Borgtogt, door den Raad goedgekeurd zijnde, zal daarvan door den Secretaris een reçu, of blijk van het ontvangen derzelve, worden afgegeven: zullende aan hun, die daarna uit deze Gemeente met der woon mogten verrekken, en die zich hier met Akten van indemniteit hebben nedergezet, tegen hetzelve reçu de Akte van indemniteit, of wel een kopij of extract uit dezelve, worden uitgereikt.

4. Al wie na afkondiging dezer eenige inwoning verleent aan iemand, die zoodanig reçu, in Art. 3 vermeld, niet zal kunnen produceeren, zal verbeuren eene boete van *f* 50:-:, welke dadelijk aan het Perceel met kort regt zal kunnen worden verhaald, terwijl de huurder of gebruiker vervallen zal zijn in eene boete van *f* 3:-:, welke almede met kort regt of parate executie zal kunnen worden ingevorderd.

5. Tot het doen van deze bekeuringen wordt geautorifeerd een ieder, hij zij wie hij zij, doch ſpeciaal de Schout, Bode en Wijkmeesters, die verzocht worden daar op een naauw regard te willen ſlaan. En zullen de boetens worden geappliceerd één derde voor den Schout, één derde voor den Aanbrenger, en één derde voor de Armen dezer Jurisdictie;

Brengt hetzelve bij dezen ter kennisſe van allen en een iegelijk, ten einde zich daarnaar te gedragen.

Nieuwer-Amſtel, den 29ſten Junij 1808.

(*geteekend*,) JAN KIP, vt.

Ter Ordonnantie van denzelven:

(*geteekend*,) C. SYLVIUS VAN LENNEP, *Secretaris*.

*** De Geïnteresſeerden in de Contracten van Overleving No. 4, 6, 7, 8 en 9, onder Directie van de *Momboir-Kamer* der Stad *Utrecht*, worden verzocht te Compareeren, of behoorlijke Gemagtigden te zenden, op Vrijdag den 12den Augustus 1808, in gemelde Kamer; als: voor de Contracten No. 6 en 7, des voormiddags ten 11 uren; voor die van No. 8 en 9, des middags ten 12 uren, en voor dat van No. 4, des namiddags ten 1 uur precies, om bij de preſente Geïnteresſeerdens te bepalen de Diſſolutie van gemelde Contracten, bij Artikel 8 breeder omſchreven.

DRUKFEIL. In onze vorige Courant, N°. 176, bladz. 1, kol. 1, Art. *Amſterdam*, in de drie eerſte regels, is eene fautive verſchikking van woorden ingeſloopen, hetwelk *verbeterd*, aldus moet gelezen worden: „ Men „ begint reeds in het Rijk, zoo al niet de gevolgen te ondervinden, een „ minſter de voordeelen van een beſtendig Gouvernement, dat op één „ zeker doel werkt, inzien." enz.

BY HET BUREAU DER KONINKLIJKE COURANT, *te Amſterdam*.

BIJVOEGSEL.

BEHOORENDE TOT DE KONINKLIJKE COURANT VAN DONDERDAG, DEN 21 JULIJ 1808.

NB. Dit BIJVOEGSEL wordt alömme bij de Courant van heden *gratis* uitgegeven.

HOLLAND.

AMSTERDAM *den* 20 *Julij.*

DOOR overvloed van ſtof, het ſlot van het ontwerp van Conſtitutioneel Statuut voor Spanje, zoodanig als hetzelve aan de Junta, te Bayonne, is voorgedragen geworden, niet hebbende kunnen plaatſen, deelen wij hetzelve thans, in dit Bijvoegſel, den lezer mede; gelijk wij almede hier onder laten volgen het verſlag van den ſtaat des Koningrijks Westphalen, aan de vergadering der Standen van dat Rijk gedaan.

VERVOLG en SLOT van het ontwerp van het Conſtitutioneel Statuut voor Spanje. (Zie Koninklijke Couranten, Nos. 168, 169 en 171.)

TITEL IX.

Van de Cortès.

57. De Cortès of Juntas van de Natie zijn zamengeſteld uit 150 leden, in drie Staten of Orden verdeeld, namelijk de orde van de Geeſtelijkheid, de orde van den Adel, en die van het Volk. De Geeſtelijkheid zal zich ter regterzijde des Troons, de Adel ter linker zijde, en het Volk voor den Troon plaatzen.

58. De Orde van de Geeſtelijkheid zal beſtaan uit 25 Aartsbiſſchoppen of Biſſchoppen.

59. De Orde van den Adel zal beſtaan uit 25 Edelen, die den tijtel zullen hebben van *Grandes van de Cortès.*

60. De Orde van het Volk zal beſtaan uit 40 Gedeputeerden der Provintiën; uit 30 Gedeputeerden der voornaame Steden; uit 15 Koopliedeni uit 15 Gedeputeerden der Univerſiteiten, gekozen uit de meest uitſtekenden in Kunſten en Weteuſchappen.

61. De Aartsbiſſchoppen of Biſſchoppen, welke de Orde van de Geeſtelijkheid uitmaken, zullen verheven worden tot de waardigheid van leden van de Cortès, door een Cedul, gezegeld met het groot Zegel van Staat. Zij zullen van de waarneming hunner bedieningen niet kunnen beroofd worden, dan uit krachte van een vonnis, door een competent Geregtshof en in behoorlijke forma uitgeſproken.

62. De Edelen moeten een jaarlijkſch inkomen van ten minſten 20,000 harde Piasters hebben, en groote dienſten in de burgerlijke of militaire loopbaan hebben bewezen, om tot den rang van *Grandes van de Cortès*, verheven te worden. Zij zullen in dezen rang worden verheven door een Cedul, met het groot Zegel van Staat gezegeld. Zij zullen van de waarneming hunner bedieningen niet kunnen beroofd worden, dan uit krachte van een vonnis, door een competent Geregtshof en in behoorlijke forma uitgeſproken.

63. De Gedeputeerden van de Provintiën zullen door dezelven worden benoemd: te rekenen, een voor ten minſten 300,000 inwoners. Ten dien einde zullen de Provintiën in even zoo veel deelen van verkiezing verdeeld worden, als noodig is om de bevolking te krijgen, die regt geeft tot de verkiezing van een Gedeputeerden.

De Artikels 64 tot 70 behelzen de formaliteiten, volgens welken de Gedeputeerden, zoo van het Volk, als des Koophandels en der Univerſiteiten, benoemd worden zullen.

71. De Cortès vergaderen op eene bijëenroeping van den Koning. Zij kunnen niet uitgeſteld, geprorogeerd of geſcheiden worden, zonder deszelfs bevel. Zij vergaderen ten minſten eens in de drie jaren.

72. De Preſident van de Cortès zal door den Koning benoemd worden, en genomen uit drie Candidaten, door de Cortès benoemd, bij beſlotene ſtemming en volſtrekte meerderheid.

73 en 74. Bij de opening van elke Zitting, zullen de Cortès drie Candidaten benoemen voor het Preſidentſchap, twee Vice-Preſidenten, twee Secretarisſen, drie Commisſiën, elk uit vijf leden zamengeſteld, namelijk eene Commisſie van Juſtitie, eene van Binnenlandſche Zaken, en eene van Finantiën.

75. De Zittingen van de Cortès zullen niet openbaar gemaakt, en de ſtemmen zullen bij beſloten briefjes opgehaald worden.

76. De advieſen of ſtemmingen mogen noch gedrukt, noch verſpreid worden. Elke bekendmaking, door middel van de drukpers of van bulletin, door de Junta van de Cortès gedaan, of door een van zijne leden, zal als een daad van opſtand aangemerkt worden.

77. De veranderingen, die plaats moeten hebben, het zij in het Burgerlijke of Criminecle Wetboek, het zij in het ſtelſel van belastingen, zullen ter beſliſſing voorgedragen worden aan de Cortès, door de Redenaars van den Staats-Raad.

78. . . . . .

79. . . . . .

80. Ingeval dat de Cortès geloofden, gegronde klachten te hebben over het gedrag van een Miniſter, zal het ſmeekſchrift, dat hunne bezwaren en beweegredenen bevat, door eene deputatie, aan de voeten van den Troon gebragt worden. De Koning zal hetzelve door eene Commisſie van zes Staats Raden van Kastiliën doen onderzoeken.

81. De Decreeten van den Koning, uitgevaardigd volgens eene deliberatie van de Cortès, zullen voorafgegaan worden door dit formulier: *gehoord hebbende de Cortès.*

TITEL X.

Van de Spaanſche Koloniën in Amerika en in Azïen.

82. De Spaanſche Koloniën van Amerika en Azïen zullen dezelfde voorrechten genieten als het Moederland.

83. Elk Koningrijk en Provintie zal ſteeds bij het gouvernement Gedeputeerden hebben, belast, om voor hare belangen te zorgen, en hen voor Vertegenwoordigers in de Cortès te dienen.

84. Deze Gedeputeerden zijn twintig in getal, te weten, 2 van Nieuw-Spanje, 2 van Peru, 2 van het nieuw Koningrijk Grenada, 2 van Buenos-Ayres, 2 van de Filippynſche Eilanden, 1 van het Eiland Cuba, 1 van Porto-Rico, 1 van de Provintie van Venezuela, 1 van Charcas, 1 van Quito, 1 van Chili, 1 van Guatimala, 1 van Guadalaxara, 1 van de Binnenlandſche Weſter Provintiën van Nieuw-Spanje en 1 van de Oostlijke Provintiën.

85. . . . . .

86. Die Gedeputeerden zullen hunne functiën, gedurende 8 jaren waarnemen, en indien, na het verloop van dien tijd, hunne opvolgers nog niet waren aangekomen, zullen zij dezelven blijven waarnemen tot aan hunne plaatsvervanging.

TITEL XI.

Van de Regts-Uitöefening.

87. Spanje zal geregeerd worden, volgens een eenig Burgerlijk Wetboek.

88. De uitöefening van het Regt is onafhankelijk.

89. De geregtigheid zal worden uitgeöefend in naam des Konings, door de Regters en door de Regtbanken, die door hem daargeſteld zullen worden. Alle Regtbanken, die afzonderlijke eigenaardige inſtellingen hebben, en alle abdij-, orde-, of heerlijkheids-geregten, worden bij deze afgeſchaft.

90. De Regters worden door den Koning benoemd.

91. Men zal niet kunnen overgaan tot de aſtelling van eenen Regter, dan ingevolge van eene aanklagte, die door den Preſident of den Procureur-Generaal van den Raad van Kastiliën zal worden gedaan, en de gemotiveerde deliberatiën van dezen Raad zullen aan de goedkeuring des Konings onderworpen worden.

92. 'Er zullen, door het geheele Koningrijk, Regters bemiddelaars zijn, die eene Vredes-Regtbank zullen uitmaken; Regters ter eerſter inſtantie en Regtbanken of Hoven van appèl, mitsgaders eene Regtbank van reviſie.

93. De Vonniſſen, in het laatſte reſſort uitſproken, zullen volle en algeheele executie hebben, en zullen voor geene verdere Regtbank hoegenaamd kunnen gebragt worden, ten zij dezelve zullen zijn vernietigd door de Regtbank van reviſie.

94. Het getal der Regtbanken ter eerſter inſtantie zal bepaald worden, volgens de uitgebreidheid van het territoir. Dat van de Hoven van appèl zal over de geheele uitgebreidheid des grondgebieds zijn, van ten minſten negen, en ten hoogſten vijftig.

95. De Raad van Kastiliën zal de pligten waarnemen van reviſie-tribunaal voor Spanje en voor de Indiën. 'Er zal een Preſident en twee Vice-Preſidenten zijn. De Preſident zal werkelijk lid van den Staats-Raad moeten zijn.

96. 'Er zal bij den Raad van Kastiliën een Procureur-Generaal of een Fiskaal zijn, benevens het benoodigd getal ondergeſchikten voor de bezorging der zaken.

97. De lijfſtraffelijke gedingen zullen algemeen gemaakt worden; men zal dezelven inſtrueeren, naar de wijze van procedeeren door gezworenen.

98. Men zal van alle lijfſtraffelijke gedingen zich in reviſie kunnen beroepen, tot op den Raad van Kastiliën.

99. Het regt van genade te verleenen behoort aan den Koning alleen; die hetzelve uitoefent, na den Miniſter van Juſtitie te hebben gehoord, in eenen geheimen Raad, zaamgeſteld uit twee Miniſters, twee Raadsheeren, twee Staats-Raden en twee leden van den Raad van Kastiliën.

100. 'Er zal een eenig Wetboek voor den Koophandel zijn, over het geheele Koningrijk.

101. In iedere voorname handelplaats zal eene regtbank en eene Junta van Koophandel wezen.

TITEL XII.

Van de Adminiſtratie der Finantiën.

102. De Vales Reales zijn onherroepelijk als Nationale ſchuld verklaard.

103. De binnenlandſche tollen, van diſtrict tot diſtrict en van provintie tot provintie, zijn afgeſchaft en worden overgebragt op de land- en zee-grenzen.

104. Het ontwerp van belasting zal in het geheele Koningrijk gelijkvormig zijn.

105. Alle privilegiën, welke tegenwoordig beſtaan, aan korpſen of aan bijzondere perſonen ingewilligd, zijn vernietigd. Men zal eene ſchadevergoeding toeſtaan voor het intrekken van die privilegiën, welke door geld zijn verkregen geweest.

106. De aanſtelling van alle ambtenaren behoort den Koning, of aan de magten, welken hij zulks, volgens de wetten en reglementen, toevertrouwd heeft.

TITEL XIII.

Algemeene Bepalingen.

107. Er zal een altooddurend Bondgenootſchap zijn, te land en ter zee, zoo wel aanvallender als verdedigender wijze, tuſſchen Frankrijk en Spanje. Een bijzonder traktaat zal het contingent bepalen, dat elk der twee magten zal moeten leveren, ingeval van land- of zee-oorlog.

108. De vreemdelingen, die groote dienſten aan den Staat bewezen hebben, of zullen bewijzen; die, welke nuttig zijn kunnen door hunne talenten, uitvindingen of ijver; die, welke groote etabliſſementen vormen, of een grondeigendom verkregen hebben, voor contributie van hare welk zij 50 harde piasters betalen, kunnen toegelaten worden tot het regt van naturaliſatie in Spanje. De Koning staat deze gunst toe door zijnen Miniſter van Binnenlandſche Zaken, na zijnen Staats Raad gehoord te hebben.

109. Het huis van elk inwoner van het Spaansch grondgebied is eene onſchendbare wijkplaats; men kan er alleen des daags binnenkomen, en

om eene zaak, door eene wet bepaald, of uit kracht van een bevel, door de publieke overigheid gegeven.

110. Geen mensch, op het Spaansch grondgebied te huis hoorende, kan gearresteerd worden, dan op de daad betrapt, of uit kracht van een wettig en geschreven bevel.

111. Op dat een arrest personeel zijne uitvoering bekome, is het noodig: 1. dat de redenen van arrest in forma uitgedrukt worden, en dat men 'er de wet bij brengt, die het bevoelt, 2. dat het gegeven worde door eene magt, aan welke de wet zulks formeel toestaat; 3. dat het er kennis worde gebragt van den persoon die 'er het voorwerp van is, en dat 'er hem kopij van worde gegeven.

112. Geen Cipier of gevangenbewaarder kan iemand ontvangen noch houden, zonder, op zijn register, kopij te hebben van het arrest-bevel, of het decreet van beschuldiging, of de sententie, of eindelijk alle order, uit kracht van welken hij de persoon gevangen houdt.

113. Ieder Cipier of gevangenbewaarder zal verpligt zijn, zonder dat hij hier in, door welk eene order ook, moge belet worden, om den gevangen persoon aan den Magistraat, met de politie der gevangenissen belast, te vertoonen, zoo dikwijls zulks van hem geëischt zal worden.

114. Men zal niet kunnen weigeren aan de ouders of vrienden van den gevangenen, om binnen de gevangenis te komen, indien zij een order van den Magistraat vertoonen. Een order alleen van den regter, aan den Cipier gegeven, zal een gevangen, in het geheim, kunnen doen houden.

115. Alle de genen, welke van de wet de magt niet gekregen hebben om arrest-bevelen te geven, en bevelen tot het doen arresteeren van eenig persoon, wie hij ook zij, uitgeven, als mede die, welke, in geval van een arrest-bevel, door de wet gemagtigd, een gevangenen ontvangen of houden in een plaats, die niet wettiglijk als een gevangenhuis erkend is, en elk Cipier of gevangenbewaarder, welke strijdig der drie voorgaande artikelen handelt, maken zich schuldig aan de misdaad van eene willekeurige detentie.

116. Alle gestrengheid, die niet noodzakelijk is om zich van iemands persoon te verzekeren, en die niet uitdrukkelijk door de wet gewettigd is, is eene misdaad.

117. Ingevalle het ter kennisse van het Gouvernement komt, dat 'er eenige zamenzweering tegen den Staat plaats heeft, kan de Minister van Politie bevelen uitgeven, om voor zich te doen brengen of te doen arresteeren alle de daarin betrokkenen, het zij daders of medepligtiger.

118. Alle fideï-commissen, majoraten of substitutiën, welke nog mogten bestaan op goederen, die geen jaarlijksch inkomen van 5000 harde piasters opbrengen, zijn afgeschaft, en de tegenwoordige bezitter van die goederen zal dezelven blijven genieten.

119. Ieder bezitter van goederen, tegenwoordig belast met fideï-commis, majoraat of substitutie, en die een jaarlijksch inkomen opbrengen van meer dan 5000 harde piasters, zal, indien hem zulks goeddunkt, kunnen vragen, dat deze goederen bevrijd worden, en de daartoe benoodigde permissie zal hem door den Koning worden toegestaan.

120. Ieder fideï-commis, majoraat of substitutie, die tegenswoordig bestaat, en door zich zelven of door de ophooping van meer fideï-commissen, majoraten of substitutien op een hoofd, meer opbrengt dan 20.000 harde piasters, zal gebragt worden op het capitaal, het geen gemelde somma bij liquidatie zal opbrengen. De goederen, die daarmede bezwaard waren, zullen op deze wijze bevrijd worden, en alzoo de tegenwoordige bezitters in eigendom verblijven.

121. Binnen den tijd van een jaar, zal, door den Koning, een reglement worden gemaakt wegens het ten uitvoer brengen van de drie voorgaande artikelen.

122. Middelerwijl zal men geen fideïcommis, majoraat of substitutie mogen maken, dan met toestemming des Konings, uit hoofde van aan den Staat bewezen diensten, te verleenen: en zulks alleen om die familien, die het zich hebben waardig gemaakt, in de eerposten en waardigheden te doen verblijven. De jaarlijksche renten van dergelijke fideïcommissen, majoraten of substituien, zullen in geen geval de somma van 20,000 harde piasters kunnen te boven gaan, en ook niet minder mogen zijn dan 5,000 harde piasters.

123. De verschillende wappen en klassen van adeldom, welke thans bestaan, zullen behouden blijven bij hunne respective onderscheidingen; maar zonder daarom van de publieke lasten vrij te stellen, en zonder dat men immer of ooit den titel van Edelman zal mogen vereischen, om eene, het zij burgerlijken, het zij militairen post te vervullen, of om eenigen rang in de armee ter land en zee te kunnen bekleeden: bewezene diensten en bekwaamheden zullen de eenigste voorspraken tot bevordering zijn.

124. Niemand zal eenig, het zij burgerlijk, het zij geestelijk, ambt kunnen bekleeden, ten zij hij geboren of ten minsten genaturalisseerd Spanjaard zij.

125. De beschenking der verschillende ridder-ordes zal niet van hare oorspronkelijke bestemming mogen worden afgewend, en deze bestemming is, de diensten aan den Staat bewezen, te vergelden. In geen gaval kan dezelfde persoon verschillende kommandeurschappen bekleeden.

126. Het tegenwoordig Constitutioneel Statuut zal achtereenvolgende en trapsgewijze in werking worden gebragt, en zulks uit krachte van decreeten of edikten des Konings; zonderdig, dat het geheele statuut desselfs volle kracht zal hebben vóór den 1sten Januarij 1813.

127. De vrijheid der drukpers zal daargesteld worden, twee jaren na dat het tegenwoordig Constitutioneel Statuut zal zijn in werking gebragt, op de wijze, als bij het vorige art. is bepaald. De Cortes zullen eene wet maken omtrent de organisatie dezer vrijheid der drukpers.

128. In de eerste zitting der Cortes, welke zal plaats hebben na het jaar 1820, zal men, volgens bevel des Konings, aan deszelfs onderzoek en deliberatiën, kunnen overlaten alle bijvoegselen, modificatien of verbeteringen, welken men noodig zal oordeelen in het tegenwoordig Constitutioneel Statuut te zullen moeten maken.

(*Journal de l'Empire van den 7 Julij.*)

Zakelijk uittrekfel uit het verslag van den staat des Koningrijks Westphalen. (Zie Koninklijke Courant, No. 175.)

Mijne Heeren, Leden der Staten!

De Koning gelast mij U'. het tafereel van den toestand des Rijks aante bieden. Gijl. zult 'er de voordeelen in erkennen, welke voortspruiten uit de constitutie, onder welke het is daargesteld; de aanhoudende zorgen van Z. M., op dat Gijl. dezelven allen geniet, en 't geen Gijl. te doen hebt, om zijne vaderlijke oogmerken te ondersteunen. Onder de gelukkige vruchten, welke in den korten tijd van zeven maanden hebben kunnen voorkomen, zult Gijl. bespeuren de zaden van die, welke het gouvernement u voorbehoudt en die, door den tijd en Uwe raadplegingen, tot rijpheid zullen komen.

De volken, welken Gijl. vertegenwoordigt, konden niet naar den roem dingen van onder de natiën geteld te worden, zoo lang zij door onderscheidene mogendheden uit een gerukt bleven.

Van Engeland verwijderd, die het niet konde beschermen, werd Hanover het pand, het welk voor de onregtmatige eischen zijns vorsten bij het vaste land moest instaan.

De Pruisische provintiën, de meeste, eerst kortelings verëenigd met die monarchie, welke de genie van *Frederik*, tot buiten de grenzen harer natuurlijke grootheid had verheven, moesten gevoel hebben der tegenspoeden van zijne opvolgers.

Hessen en Brunswyk waren medegesleept in het staatkundig stelsel hunner naburen, en hielden zich voornamelijk staande, de een, door den koophandel, welken het dreef met zijne dappere krijgslieden aan vreemden te verkoopen; de ander, door de wijsheid en goede administratie van zijnen vorst; voorbijgaande voordeelen, welke, van zijn persoon afhangende, zich noodwendig met denzelven moesten uitblusschen.

De vereeniging dezer middelmatige staten, in eene enkele massa, vermeerdert de kracht en den rijkdom van elk hunner; vernietigt al hetgeen hunne onderlinge betrekkingen en hunnen koophandel belemmerden, stelt eene ratie dáár, waar slechts provintiën bestonden; een publieke geest, waar niets dan afzonderlijk, niets dan personeel belang plaats vond, en vermindert de vooroordeelen, die vijanden van den algemeenen welvaart, welke, zich in eenen engen kring staande houdende, zich in eenen ruimeren oplossen en verdwijnen.

Alle onderdanen zijn gelijk voor de wet; zijne bescherming spreidt zich over alle Eer-diensten. Het zal met volgers zijn geloof zijn, dat men geacht en geschat zal worden, maar volgers zijn gedrag. Geene lijfeigenen meer; overal vrije menschen; meester zich overtegeven aan alle takken van industrie; verzekerd voor zich en hunne kinderen te verzamelen, zonder dat een meester de vruchten hunner bezuinigingen met hen deele; maar, van hunne zijde, met getrouwheid zich kwijtende van de opbrengsten, welke de regtmatige prijs zijn der eigendommen van dezelven, door hen ontvangen.

De onderscheidingen der geboorte blijven bestaan, maar alleen om aan die genen, welken 'er het genot van hebben, te herinneren de deugden en de diensten, welke aan den adel hunner voorvaderen tot grondslag strekten, en die haar alleen zuiver en achtingswaardig kunnen bewaren. De adeldom is niet in het bloed; hij is niet gelijk de gezondheid en de kracht, eene physische hoedanigheid; hij is in de grondbeginselen, in de gevoelens, in de handelingen. Zonder twijfel wekt de oudheid van doorluchtige geslachten eerbied op, zoo wel als de ouderdom van bijzondere personen. Maar gelijk men slechts mededogen met een zwakken en ziekelijken grijsaard heeft, kan men genen grooten eerbied voor den ontaarden spruit van een oud geslacht voeden. De adel, die zich staande houdt door de hoedanigheden, welke dien deden verdienen, voegt tegenwoordige regteo bij die der oudheid; men kan haar tot voorbeeld en navolging voor het gemeen der menschen stellen; maar welk eene eerbiedbetooning toekomt aan hem, die voorvaderen telt, en zelf in geene aanmerking kan komen? Een' adel, die met glans aanvangt, is meer waard dan een, die zich in werkeloosheid verouderd en verduistert. Doch geene heeft uitsluitende regten op de ambten, bedieningen en waardigheden; deze moeten tot aanmoediging en belooning strekken van bekwaamheden en tegenwoordige diensten. Niemand kan voor zich bevrijding der publieke lasten inroepen. Alle goederen, gelijkelijk door den staat beschermd, zijn aan derzelven den prijs dezer bescherming verschuldigd, en de edelen, wier wezenlijk doel moet zijn om boven elkander in edelmoedigheid en belangloosheid uittemunten, zouden moeten blozen, indien zij zich langer gehecht toonden aan voorregten, welke slechts dwalingen uit de tijden der onwetendheid zijn, en indien zij van het vaderland de schatting niet vorderden, welke 'er aan betaald wordt door menschen, wier naam van latere tijden dagteekent.

Een der eerste zorgen van den Koning is dus geweest, de impositie der goederen, welke tot dus verre 'er van bevrijd waren, te gebieden. Zij is voorgeschreven met alle de voorzorgen, geschikt om de onevenredigheid te vermijden, op dat het misbruik van uitzondering niet vervangen worde door de onregtmatigheid eener te zware belasting. Misdaden zelfs, met dien impost op een achtste te bepalen, is men gebleven beneden het geen gevorderd had kunnen worden. Wij zullen niet lang wijlen gewaar te worden, of deze tax overeenstemt met die op de niet bevoorregte goederen; want de gelijkheid in de opbrengsten is een burgerlijke en staatkundige pligt, waar van het Gouvernement zich nimmer zal verwijderen.

Z. M. heeft zijnen Staats-Raad zaamgesteld uit mannen, die het meest geschikt schenen hem te kunnen voorlichten, omtrent den toestand van ieder gedeelte des Rijks. Zij heeft hen uitgezocht, voor de oude provintiën, onder die personen, welke het meest beproefd zijn door hunne diensten, en het meest aanbevelenswaardig door hunne talenten of door hunne eigenschappen; zij heeft 'er in geplaatst twee leden der Universiteit van Göttingen, die zoo vele bekwame Magistraats-personen en bewindvoerers heeft opgeleverd. Onder de menigvuldige aanmoedigingen, met welken Duitschland de wetenschappen overlaadde, ontbrak nog slechts dit voorbeeld; het behoorde tot de liefde, welke de Koning hen toedraagt, om hetzelve te geven; en gelijk de Staatsregeling de geleerden inroept in de staten des Rijks, zoo heeft Z. M. gewild, dat zij van een gelijke eer genot hadden in zijnen Raad.

Het bewind van het algemeen onderwijs is aan een vermaard schrijver toevertrouwd, aan welken zijne tijdgenooten met regt den toenaam van den Duitschen *Tacitus* hebben gegeven. Deze keuze is het zekerste waarborg, dat het algemeen een onderwijs, verre van verwaarloosd te zijn, zoo het mogelijk zij, eenen nieuwen luister zal ontvangen.

Alle de Staten, waaruit het Koningrijk is zaamgesteld, hadden reeds om het zeerst geijverd, om het onderwijs uit te breiden en te bevoordeelen. Hessenland had de Universiteiten Marburg en Rinteln; Brunswyk, Helmstadt; Pruisen, Halle; Hanover roemde op die van Göttingen, zekerlijk de nieuwste, maar geenzins de minst beroemde of de minst bezochte. Uit dezen naijver is ontstaan, dat het Koningrijk in het bezit is van vijf Universiteiten, alle zaamgesteld uit eenen onwaardeerbaren overvloed van Professoren en Instellingen, welke hen het grootste Rijk vrij mag benijden.

Zoo veel achting en eerbied zijn wij aan deze moeders der wetenſchappen verſchuldigd, dat men zich geenzins de onkosten, welke daaraan beſteed zijn, mag beklagen.

Hoe zoude men drooge finantie-rekeningen durven plaatſen aan de zijde van de ſchitterende wuchten der geleerdheid en des verſtands? Hoe kan men van den anderen kant echter met ſtilzwijgen voorbijgaan, dat de vijf Univerſiteiten van het Koningrijk 140 Profeſſoren bezitten; dat zij jaarlijks zesmaal honderd-duizend franken kosten; dat zij eertijds, voor een groot gedeelte, met de inkomſten begiftigd waren van Domeinen, die den ſtaat thans niet meer toebehooren, zoo dat hunne geheele onkosten ten diens lasten komen. En zoo men, bij de geleerde voorlezingen der Univerſiteiten, het onderwijs voegt, hetwelk in de *liceum's*, in de Collegiën en op de ſcholen gegeven wordt, dan kost aan Weſtphalen het publiek onderwijs, jaarlijks, meer dan een millioen franken.

Zonder twijfel, echter, heeft hetzelve daarvan ook veel nut en voordeel. Hier komen de vreemdelingen de vermaarde meesters aanhooren, en brengen meer van hun geld in omloop, dan de vermaarde Inſtituten, die hun lokken, uit de Schatkist trekken. Maar zoude het niet mogelijk zijn, met minder Univerſiteiten, en door deze groote bakens der verlichting meer in elkanderen te dringen, even zoo vele vreemdelingen te lokken, met minder kosten, om zoo te zeggen, met minder overdaad van onderwijs, dezelfde, ja misſchien meerdere voordeelen te bekomen, dan die, welken men heden geniet?

Dit vraagſtuk is evenwel thans geheel ontijdig; maar het is ook genoeg, om hetzelve ſlechts de algemeene denkwijze, en het onderzoek van lieden van gezond verſtand, aantewijzen. Het Gouvernement zal niets ten dezen opzigte doen, zonder hen te hebben geraadpleegd. Maar hetzelve kan verzekeren, dat het altoos eenen dapperen voorſtander zijn zal der wetenſchappen, en van alle de genen, die dezelven beoefenen of leeraren; dat zoo 'er eenige inrigtingen mogten worden afgeſchaft, welke minder bloeijende zijn dan anderen, zulks alleen zoude ſtrekken ten voordeele van die, welke eenen luister hebben, die men hen niet zonder eene ſoort van kerkroof te begaan, kan ontnemen; dat geen Profeſſor van zijn *honorarium* zoude worden beroofd, hetwelk niet alleen de prijs van zijne leſten, maar de belooning voor zijne vroege ſtudiën, en voor den arbeid van zijn geheele leven is; dat zij, welke niet op andere Univerſiteiten verkiezen mogten overtegaan, bij eene welverdiende rust, niets zoudan verliezen, van het geen aan hunne vlijt is toegeſtaan; dat in ſteden, alwaar men eene Univerſiteit overtollig zoude oordeelen, een Lijceum, misſchien met meer nut, deszelfs plaats zoude vervullen, dan waarin, door leſſen meer onder het bereik der meeste menſchen, en van een meer algemeen gebruik, even zeer eene gegronde kennis der wetenſchappen kan worden verkregen. Overigens zal de gedurige of mindere toevloed der vreemdelingen veel invloed op de hierin te maken bepalingen hebben, terwijl intusſchen alles zal worden behouden in den ſtaat, waarin het thans is.

Bijzonder opmerkenswaardig is hetgeen verder over het beſtuur en de regtsoefening gezegd wordt. Ook deze, zegt de ſpreker, hadden hare verwardheid en weelde. Hier zijn de veranderingen gemakkelijker, derzelver nuttigheid liep meer in het oog, de Conſtitutie ſchreef dezelve voor.

Weinige beſtuurders, vele regters, dit is de ſtaalregel van een verſtandig gouvernement. De daden van beſtuur vorderen meestal ſnelheid, het beſtuur moet meer afdoen dan overwegen; het moet dus van den wil van éénen afhangen. De vonnisſen zijn in het omgekeerd geval: behalve eenige dringende en zeldzame gevallen, willen de partijen zelve, dat hunne zaken rijpelijk onderzocht en nagegaan worden: de overweging van velen heeft hoop, dat de waarheid uit de duiſternis, waarmede dezelve in pleitgedingen omneveld is, te voorſchijn komc.

Na eenige aanmerkingen over de beſturen, gaat hij dus voort: de verbeteringen in de regts-oefening zijn veelvuldig, ſommigen zijn aan het Franſche wetboek, anderen aan de inrigting der regtbanken verſchuldigd.

Dit wetboek heeft de fidei commiſſen verboden, en echter de grootſte vrijheid aan de uiterſte wille gelaten, waardoor eene natuurlijker orde, die met de pligten van ouders en de regten van kinderen meer overeenkomſtig is, in de familie wordt te weeg gebragt. De dochters, de jongere zonen, door eenen voorvader, die dezelven niet kende, ten eeuwigen dage onterfd, zullen niet meer naast eenen rijker ſtamhouder gebrek lijden. De oudſte zonen zelve zullen niet meer bloote vruchtgebruikers zijn: dan eens rijk, dan wederom buiten ſtaat, om zware lasten te voldoen, of eenige noodige verbeteringen te maken: ſoms van hun inkomen, dat ter voldoening van oude ſchulden, gedurende langen tijd en met zware kosten door vreemden wordt beſtuurd, daar integendeel de verkoop van een gedeelte den eigenaar geholpen en de ſchuldeiſchers te vrede geſteld zoude hebben. Zij zullen even als hunne broeders en zusters in vollen eigendom bezitten dat gedeelte, dat hun de wet toekent, of de voorkeur zijner ouders zal hebben toegewezen. De luister, indien men dit luister noemen mag, de rijkdom van eenige huisgezinnen zal verminderd zijn, maar alle de leden dezer familien worden gelukkiger: en de ſtaat zal in het algemeen winnen door eene gelijke verdeeling der erfenisſen en de vrije beſchikking over de eigendommen, die in zoo vele betrekkingen der maatſchappij nuttig is,

Eene voordragt van den Staats-Raad, door den Koning goedgekeurd, heeft de voordeelen van het ophouden der fidei-commiſſen, overeengebragt met het gene de billijkheid, omtrent de reeds geboren en levende nakomelingen verwachters vorderde.

De Spreker geeft vervolgens verſlag van de vertaling van het Franſche wetboek, en vervolgt aldus: daar 'er maar eene burgerlijke wet voor het geheele Koningrijk is, kan 'er ook maar eene wijze van regtspleging zijn. De heerlijke gerigten, dit uit de leenregten overgebleven misbruik, zijn afgeſchaft: 'er is geen gerigt dan dat des Konings.

Zaken van weinig belang worden ſpoedig op de plaats zelve door vrederegters beſliſt. Deze benaming brengt reeds mede, dat zij zoo wel bevredigers als regters zijn. Zaken van meer belang worden bij de regtbanken, die, in ieder district, in de nabuurſchap der partijen geplaatst zijn, afgedaan. Een enkele en laatſte toevlugt is open, en niet dan boven eene zekere ſom is hooger beroep (*appel*) aan het gerigtshof geoorloofd; terwijl in zeldzame gevallen van gebrek in de form of openbare overtreding der wet de caſſatie plaats vindt.

Hierna geeft de ſpreker een verſlag der gebreken, die in de Duitſche wijze van regtsoefening beſtonden; de Pruiſſiſche regtsoefening, vervolgt hij, had een verleidend voorkomen. Men ſcheen daarbij alle voorzorgen tegen hen, die bij het aanleggen en vertragen der regtszaken belang hebben, en ter verdediging van die het ongelijk met dezelven in zaken te zijn ingewikkeld, te hebben genomen. Dan de ondervinding heeft aan de inrigting van den wetgever niet beantwoord. De regtsgedingen waren in Pruiſſen niet korter, en niet minder ingewikkeld, dan in andere gedeelten van Duitſchland.

Een gebrek, dat aan alle regtsoefening in de verſchillende landen, waaruit dit Rijk is zaamgeſteld, gevonden wordt, beſtaat daarin, dat zonder dat men Procureurs en Advocaten weert, echter de geheele aanleg van het geding aan den Regter, in de burgerlijke regtzaken even als in het lijfſtraffelijke, wordt opgedragen, hoezeer tuſſchen dezen een zeer groot verſchil is.

In lijfſtraffelijke zaken geldt het belang der maatſchappij, het ſtraffen der overtreding van de wetten, die de rust en de bijzondere en algemeene veiligheid bewaren. Het vervolgen derzelven behoort uit zijnen aard bij den Regter; het belang der partijen is alleen ondergeſchikt. In burgerlijke zaken daarentegen, is dit belang het hoofdzakelijke. Een regtsgeding is de zaak van hun, dien het aangaat. Zij moeten de vrijheid hebben hun belang te doen gelden, op zoodanige wijze als zij goedvinden. Zoo als men eenen meerderjarigen in het beſtuur zijner goederen geenen voogd toevoegt, even zoo weinig heeft hij eenen in zijne regtszaken noodig: hij kan zijne vorderingen opſtellen en aanleggen, eiſchen of verweren naar zijnen willekeur, mits zich onderwerpende aan de form, die zijne raadslieden kennen moeten. Met een woord, de aanleg der zaak is de zorg der partijen, het vonnisſen, die der Regters.

De ſpreker onderzoekt vervolgens den oorſprong der verwarring in de uitoefening van het regt bij de Romeinen, en vervolgens bij de hedendaagſche volkeren, die uit het Kanonieke regt hebben overgenomen. Hij ſchetst de pogingen, in Frankryk gedaan, om dit kwaad tegentegaan, door *Franciscus den 1ſten*, *Henrik den 3den*, *Lodewyk den 14den* en den thans regerenden Keizer. Hij draagt aan de Staaten de nieuwe wijze van regtsoefening voor, die van de Franſche afwijkt, en nog van het oude heeft bijbehouden.

Bijzonder vestigt de ſpreker de aandacht op eene verandering. Een regel, zegt hij, is het, dat alle zaken mondeling worden voorgedragen: dit is de oudſte, dit is de natuurlijkſte wijze. De partijen of hunne Zaakgelastigden worden gehoord: de regtbank beſliſt. De levendige tegenſpraak in eene mondelinge voordragt, doet de waarheid ſpoediger en duidelijker voor den dag komen. Het vonnis is geveld voor dat de regters die denkbeelden hebben verloren, die de behandeling der zaak bij hun had ontwikkeld. Het publiek is tegenwoordig: het onderhoudt de aandacht der regters, het is voor hun als het ware eene aanmoediging om wel te vonnisſen, want wie zoude voor het oog van zoo vele getuigen eene onregtvaardigheid durven begaan? De regtsoefening heeft ook bij de mondelinge voordragt een gelegener aanzien, dan in het gehelen eener vergaderzaal. De regters, op hunne zetels verheven, de Advokaten, die voor hun met moed, ijver en welſprekendheid ſpreken, het publiek, dat, aandachtig op hunne redenen, ernstig en ongeduldig afwacht, wat de onpartijdige regter beſliſſen zal: dit alles is eene bruid, die men openlijk aan de wetten toedraagt, en die bij beſloten deuren verloren gaat.

De mondelinge voordragt is bij u niet in gebruik; maar waarom zoude Weſtphalen eene zoo roemrijke inſtelling miſſen? Waar hebben *Demosthenes* en *Cicero*, de meesters der welſprekendheid, ijveriger verëerders? Zal deze bewondering onvruchtbaar zijn? En wanneer de Duitſche letterkunde met die van alle volkeren wedijvert, wanneer dezelve op hare Dichters, hare Schrijvers in alle vakken, roem draagt, waarom zal 'er nimmer iets van hare Redenaars te zeggen zijn?

Na deze verandering gaat de Spreker over tot een ander niet minder gewigtig gedeelte der nieuwe regtspleging. In Frankryk, zegt hij, zijn 'er twee beſliſſingen van gezworenen: de eene over den ſtaat van beſchuldiging, de andere over het vonnis. Z. M. heeft gemeend aan de Conſtitutie te voldoen, door alleen gezworenen tot het vonnis te roepen. Bij de beſchuldiging is nog de vrage niet, of 'er eene misdaad en de beſchuldigde daarvan oorzaak is, maar alleen of het gerecht en de gezworenen zich met het onderzoek der misdaad zullen inlaten. Het is dus eerder eene vrage, over de bevoegdheid der Regtbank, die door den Regter beſliſt moet worden, dan wel over eene daadzaak, waarover de gezworenen kennis nemen.

Zijne Majeſteit heeft in een eenig Bureau, de talrijke fondatiën, welk in Kaſſel beſtaan, vereenigt. De verdeeling der onderſtand-gelden geſchiedt aldaar met meer orde, met meer te zamenſtemming, met meer geſchiktheid, dan zij geſchieden kon onder particuliere adminiſtratiën. Zijne Majeſteit heeft 'er zijnen ſchatbewaarder bij geplaatst, ten einde zoo veel te eerder van derzelver benoodigdheden onderrigt te worden, en 'er uit zijne bijzondere ſchatkist overvloedig aan te goed te doen. Maar het betaamt aan de vertrooste en geholpene armen, van deze bijzondere milddadigheden te ſpreken. Ik beroer u ſlechts te onderhouden wegens zijne uitzigten van beſtuur, welke zich geenzins bepalen, enkel tot het verligten der armoede, maar daarheen ſtrekken, om de nijverheid, welke zijn loon verdient en ontvangt, in de plaats te ſtellen van de ledigheid, en de laſtige bedelarij, die een salmoes afroomt. Het werkhuis, door een aehtingswaardig burger van Kaſſel beſtuurd, zal benuttigd worden, en een ruimer ſtandplaats is hetzelve toegedacht in het aangenaamer Modelhuis, waar uit het klein getal belangrijke voorwerpen in het Muſeum zullen worden verplaatst.

Het Koningrijk is een Continent verſchuldigd aan de Rhyn-Conſederatie, waarvan hetzelve een gedeelte uitmaakt, en dit is een van de dierbaarſte pligten voor het hart van eenen jongen Koning, die in de wapenen is opgevoed, en welke reeds meer behaalde voordeelen en overwinningen telt, dan benoodigd was, om eenen langen leeftijd roemrijk te maken.

Z. M. heeft eene bijzondere aandacht gegeven op het formeeren der eerſte regimenten, welke de keur zijner armee zullen uitmaken. Hij heeft alle de ſoldaten, welke onder vreemde ſtandaarden waren, teruggeroepen. De tijden zijn niet meer, waar in de dappere bewoners van Weſtphalen bij de vreemden eene dienst zochten, welken men hen in hun vaderland niet gaf, waarin zij dan handel moesten ontvlugten, welken men met hun bloed dreef. Zij hebben thans een vaderland te dienen, en eenen Koning, die hen lief heeft, en die, zoo 'er immer gevochten moet worden, hen in perſoon ter overwinning zal geleiden.

De armee zal door de Conſcriptie gerecruteerd worden, welke, door alle de jonge burgers optereepen, te gelijk de zachtſte en de natuurlijkſte weg is. Het is de Conſcriptie, die waarlijk nationale armeeën formeert; zij is het, welke die militairen geest doet geboren worden en onderhoudt, die zoo noodzakelijk is, om de oorlogen kort en gelukkig te doen eindigen, en om eenen langen vrede te bevechten.

De armee wordt beter gekleed, beter betaald dan immer: eene meer regelmatige, meer naar gewoonte gerigte krijgstucht, behoedt den ſoldaat

voor het bederf, en voor de verslapping aan dewelken hij blootgesteld is bij de halfjarige verplaatsingen of in al te groote garnizoenen. Zoo zij de geliefkoosde gewoontens van den soldaat te niet doet, zal zij van den anderen kant, hem eene groote schadeloosstelling aanbrengen, door den tijd van zijnen verschuldigden dienst te bekorten. Na verloop van korten tijd zal hij tot zijne haardsteden kunnen terugkeeren, en zich toeleggen op dat soort van industrie, hetwelk het meest naar zijne verkiezing zal zijn, zonder vrees van daar immer weder te worden afgeroepen.

De krijgshaftige eigenschappen, welke in alle tijden de bewoners van deze contrijen hebben onderscheiden, de gehoorzaamheid en gehechtheid aan hunnen Souverein, welke zij immer hebben aan den dag gelegd, waarborgen Zijne Majesteit, niet minder dan de bijzondere verkleefdheid, welke Hoogstdezelve de armee toedraagt, dat men naauwkeurig zal zijn, met zich onder zijne vaandels te vereenigen, en dat men daaraan zal getrouw zijn. Zoo zeer Z. M. zijne welwillendheid en gunst zal schenken aan de soldaten, die zich dezelven zullen waardig maken, zoo zeer zal hij verachting en gestrengheid koesteren voor de lafhartigen, die zich aan den roemrijksten en aan den eersten van hunne pligten zullen onttrekken.

De straffen, welke meer vernederen dan verbeteren, zijn afgeschaft. De eer zal het beweegrad en de prikkel des soldaats zijn. 'Er is geene bevordering naar dewelke hij niet zal mogen dingen; 'er is geene uitsluiting meer dan voor de ongeschiktheid, geen voorregt dan dat van bekwaamheid en moed.

'Er blijft mij niets over, Mijne Heeren! dan Ul. te spreken van de finantiën.

De oorlog, welke het Noorden van Europa heeft gedrukt, heeft in deze provintien, geene zeer diepe spooren nagelaten. De overwinnaar heeft, in zijn snellen marsch, niets gevorderd dan contributien. Uwe landen, uwe steden, uwe bevolking zijn gespaard gebleven, en zoo de gesteldheid van dit Koningrijk, (iets, waar aan men niet kan twijfelen,) een goed is voor de landen die hetzelve uitmaken, zal de oorlog, niettegenstaande deszelfs lasten, voor Ul. eenen gelukkigen uitkomst gehad hebben. En het zal, bijaldien gij Zijne Majesteit daarin bijstaat, aan den Koning niet liggen, dat Gij. in dezen toestand zult blijven, en dat Ulieder staat niet zal verbeteren.

Bij de bezitneming van den Troon, heeft Z. M. niets in den schatkist gevonden • alle de inkomsten waren aan de groote armee verbonden, en de Koning, aangezien de uitbetalingen van de maanden October en November, heeft 'er niets van genoten, dan te rekenen van den 1sten December.

Men moest echter een vrij aanmerkelijken achterstand voldoen; van daar eenige voorbijgaande onaangenaamheden, welke men echter niet als zeer weinig heeft gevoeld; meestal bestaande in het betalen van slechts de helft van de pensioenen, welke meer beloopen dan 200 franken: maar de Minister der finantiën hoopt, dat hij dezelve welhaast geheel zal kunnen betalen.

Aanmerkelijke verbeteringen zijn daargesteld, door de organisatie van de onmiddelijke schattingen, van de posten, van eene administratie voor de bosschen, en door de instelling der patenten; al hetwelk, zonder den koophandel te bezwaren, derzelven het gedeelte zal doen dragen, hetwelk hij, even als de landerijen, aan de benoodigdheden van den Staat verschuldigd is.

Er is eene kasse van bezuiniging geformeerd, waarin men de inkomsten stort, der vecante kanunniks plaatsen en prebenden: zij zullen dienen om eene kasse van amortisatie opterigten, welke eenen oorspronk van aflossingen en geluk zal worden.

De oude schulden van uwe provintien, en die, welke de oorlogs-contributien daar hebben bijgevoegd, hebben de aandacht van Z. M. tot zich getrokken, en vereischen geheel de uwe.

De middelen om de moeijelijkheden, welke tot voldoening derzelve bestaan, uit den weg te ruimen, zullen Uliedén in den loop van deze gedenkwaardige zitting voorgedragen worden: uit welke voordragt, Ulieden zal blijken, met welk eene gezwindheid Westphalen zich tot eenen staat van geluk kan verheffen, waartoe hetzelve geroepen wordt door deszelfs constitutie, den wensch van den Monarch, en de verlichte ontwerpen der Standen.

Weinige Staten hebben, bij hunne geboorte, zulke groote voordeelen gehad. Een uitmuntend burgerlijk wetboek, eene administratie, geschoeid op den leest van die, welke eene groote natie doet bloeijen, en welke een ieder zich bevlijtigt intevoeren; eene gelukkige ligging aan twee rivieren, welke derzelver koophandel kunnen uitbreiden en bevoordeelen, en eindelijk, naar de grootte van het land, eene talrijke bevolking van goede, getrouwe en standvastige menschen.

De wetenschappen maken het sieraad der Staten uit: eenige lichten de gemoederen in, andere zijn de kunsten van nut, welken zij volmaken, die zij van gereedschappen voorzien, en van eenvoudiger en spoediger werkende werktuigen; Z. M. zal dezelven begunstigen. Dan het is de landbouw en de koophandel, die de kracht der natiën uitmaken; Z. M. zal niets vergeten tot aanmoediging van de nijverheid der departementen, langs de oevers van de Elbe en de Wezer, om die van sommige andere departementen optewekken, welken men had laten kwijnen en verdoven; eindelijk, om den landbouw te begunstigen, zijnde de voornaamste rijkdom des Koningrijks, en die reeds, in den vrijen vervoer der granen, eene zoo groote aanmoediging vindt.

De laken-fabrijken hebben noodig vermenigvuldigd en tot volmaaktheid gebragt te worden. De middelen zijn onder het bereik, doordien Westphalen reeds sommige dier schoone kudden bezit, waarmede Spanje Europa verrijkt heeft, een kostbarer schat dan het goud van Peru.

De wegen zullen hersteld, nieuwe zullen geopend worden, op de punten, waar geene gemeenschap bestaat. Zijne Maj. doet de mogelijkheid en het nut onderzoeken van een kanaal, welk de Elbe aan de Wezer zou hechten. Zijne pogingen zullen bestendiglijk strekken, om den geest der natie afteleiden van de neiging om van prebenden en salarissen te leven, ten einde dezelve tot naijver optewekken, tot het verlangen, van zich in zijn erfgoed bronnen te verschaffen, door de verbetering zijner goederen, of het gebruik zijner kapitalen, of de ontwikkeling zijner nijverheid.

De aardrijkskundige ligging des Koningrijks, deszelfs mijnen, wouden, granen en zeildoeken openen aan de speculatien een rijk en uitgebreid veld; de vrede van het vaste land, die der zeeën, welken zij waldra dwingen zal, noodigen uit zich daar op toeteleggen.

Al wat goed en nuttig zijn zal, zal steeds tot aanmoediger en beschermer vinden eenen Monarch, wiens ouderdom hem het vooruitzigt oplevert, nog vijftig jaren aan het geluk zijner onderdanen te arbeiden, die 'er zich mede bezig zal houden met de middelen, welken hem zijne groote verbintenissen verschaffen, met de werkzaamheid, die eene der kenschetzende hoedanigheden zijner dijnastie is.

Wanneer Frankrijk, onder de regering des opperhoofds van dat Vorstelijk stamhuis, tot eenen trap van kracht en roem is gekomen, welk men niet wel zich verbeelden kon; wanneer Spanje eenen tweeden *Napoleon* roept, om aan hetzelve den rang, dien het onder de vermogende en gelukkige volken toekomt, wedertegeven; wanneer Holland eenen anderen *Napoleon* aanbidt, zal hij, wien Westphalen ten deel is gevallen, niet minder roem, niet minder liefde verdienen.

(Extract uit den Westphaalschen Moniteur van den 9 Julij.)

BEVOLKING, GEBOORTE- EN STERF-BERIGTEN.

In den nadenmiddag van den 15den Julij, ten vier uren, overleed binnen Utrecht, in den ouderdom van 68 jaren, de Hoog Eerwaarde Heer *Pierre Christophe de Lamblardie*, Ridder van de Koninklijke Orde van de Unie, Groot-Aalmoesenier van Z. M., en Vice-President van de Commissie van Onderstand.

WETENSCHAPPEN, LETTEREN EN KUNSTEN.

Belangrijk voorbeeld van de voortreffelijkheid der Koepokken; (medegedeeld door den Geneesheer A. O. H. TELLEGEN.)

Alhoewel wij ons, met betrekking tot den voortgang der Koe-pokken, in vergelijking van andere landen, kunnen beroemen, ziet men evenwel, van tijd tot tijd, nog een en ander kind het slagtoffer der natuurlijke pokken worden. Dat zulke ongelukkige voorwerpen onze aandacht tot zich trekken, en ons een traan van medelijden afpersen, is zeer natuurlijk; vooral wanneer men in aanmerking neemt, dat hunne dood, middelijkerwijze, alleen aan het verzuim der ouderen is toeteschrijven. Hoe betreurenswaardig deze toestand van zaken ook zijn moge, wil ik echter nog niet toestemmen, dat een misdadig vooroordeel de oorsprong van dit verzuim is. Ik voor mij, ben veeleer geneigd, om te denken, dat het verwaarloozen van de inënting met Koepok-stof, meer uit gebrek aan overtuiging, en dus uit onkunde, dan wel uit een opzettelijk vooroordeel, geboren wordt.

Daar voorbeelden doorgaans meer afdoen dan redeneeringen en zedelessen, heb ik niet ondienstig geoordeeld, het publiek met eenige daadzaken bekend te maken, welke mij zelven, onlangs, in mijne praktijk, ontmoet zijn. Een ieder moge nu oordeelen, of en in hoe ver de Koepokken het algemeen krediet verdienen.

Nadat voorleden jaar, te Eelde en Paterswolde, (in het Departement Drenthe,) meer of min 25 kinderen, door mij, met Koepok-stof waren ingeënt, kwamen aldaar in den gepasseerden winter de natuurlijke pokken te voorschijn. Volgens gewoonte, werden zij weldra kwaadaardig; tasten niet alleenlijk hier en daar een kind geweldig aan, maar sleepten zelfs, binnen korten tijd, drie kinderen naar het graf, en benamen, bovendien, aan een ander kind het regter oog. De bovengemelde 25 kinderen, die met Koepok-stof waren ingeënt, te midden van deze aanvallen, allen vrij blijvende, moest zulks natuurlijk in het oog vallen, en vele ouderen aansporen, om tot dit middel hun toevlugt te nemen. Dit gebeurde dan ook werkelijk. En nu bood men mij, binnen 14 dagen, 150 kinderen van onderscheiden ouderdom aan, om te vaccineeren. En wat waren de gevolgen? De natuurlijke pokken werden niet alleen aanstonds in hunnen dreigenden loop gestuit, maar zelfs, om zoo te spreken, ten eenenmaal uitgeroeid; zoodat, na dien tijd, aldaar geen enkel kind aan die verschrikkelijke ziekte gestorven is. Dat ik niet te veel zeg, blijkt uit de volgende

A T T E S T A T I E.

Dat aan bovengemeld getal van kinderen, zoo uit Eelde als uit Paterswolde, waaronder ik ook een van de mijnen mag tellen, door den Heer Tellegen, *Med Doctor, te Groningen, de Koe-pokken zijn ingeënt, met dien allergewenschten uitslag, dat zij daardoor van de besmetting der natuurlijke kinderziekte, die alhier in den laatsten winter grasseerde, ten eenemaal zijn bevrijd gebleven, vindt zich den ondergeteekenden verpligt, hiermede, te attesteeren.*

Eelde, den 6 Junij 1808. P. SPECKMAN,
Predikant te Eelde.

De bewijzen, die deze stad omtrent de voorbehoedende kracht van dit middel oplevert, zijn van geen minder belang. Het getal der voorwerpen, welke hier met Koepok-stof zijn, ingeënt kan ongeveer op 3000 geschat worden. Vele hunner zijn vervolgens, nog weer met de natuurlijke pokken ingeënt; anderen hebben bij kinneren, die de natuurlijke kinder-ziekte werkelijk hadden, geëeten, geslapen en verkeering gehad, zonder dat, tot dus ver, één hunner is besmet geworden. De Natuurlijke Pokken hebben zich, zedert twee jaren, in deze stad, telkens hier en daar vertoond, doch zich geheel alleen bij die voorwerpen bepaald, welke nog niet met koepok-stof waren ingeënt. Dat dit overeenkomstig de waarheid zij, vermeen ik daarmede te kunnen bewijzen, dat 'er zich, tot dus ver, nog niemand bij mij aangemeld heeft, ter invordering van de 10 goudene dukaten, welke ik, twee jaren geleden, heb uitgeloofd voor ieder kind, dat, na het regelmatig afloopen der koe-pokken, nog de natuurlijke kinder-ziekte mogt gekregen hebben, of aan de gevolgen der inenting met koepok-stof zoude overleden zijn. Ik herhaal, bij deze gelegenheid, mijne toenmaals gedane belofte, mits dat men genoegzame bewijzen bijbrenge, waaruit blijkt, dat *zoodanig een Kind of Kinderen* ALHIER, *door een deskundigen, met Koepok-stof is ingeënt geweest, en derzelver Koepok, door een zoodanigen, voor echt is verklaard geworden.*

Mogt ieder Menschenvriend, en inzonderheid ieder Magistraats persoon, Predikant en School-onderwijzer, zoowel ten platten lande als in eene stad, zijnen invloed aanwenden, om dit onwaardeerbaar, en als het ware uit den Hemel nedergedaald voorbehoedmiddel allerwege aantepreijzen en te verspreiden, hoe vele ouders en kinderen zouden, daardoor, voor de Maatschappij bewaard blijven!

Bij HET BUREAU DER KONINKLIJKE COURANT, te *Amsterdam*.